

**SLOVENSKÁ PSYCHOLOGICKÁ
SPOLOČNOSŤ**

pri Slovenskej akadémii vied

PSYCHOFORUM

***BULLETIN SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI PRI SAV***

2/2010

Bratislava

ČO NÁJDETE V TOMTO ČÍSLĚ ...

NAMIESTO ÚVODNÍKA	3
SPRÁVY Z AKCIÍ	5
5. konferencia psychológie zdravia V Bratislave sa stretli učiteľky a učelia psychológie z celej Európy Medzinárodná konferencia o dopravnej psychológii VI. Adlerovské letné stretnutia Junior Academic Writing Accelerator Psychologické poradenstvo na celoživotnej ceste človeka Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou o existenciálne významných hodnotách v živote človeka Konferencia Križovatky II. „Škola alebo výchova?“	PREDSTAVUJEME 33 Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie Adlerovské letné stretnutia
KONFERENCIE, KURZY, VÝCVIKY.....	23
29. Psychologické dni 2011, Bratislava Študentská vedecká konferencia, Bratislava 2011 Medzinárodní studentské psychologické dni, Olomouc 2011 Seminár „Nevera v párovej terapii“. VII. ročník Adlerovských letných stretnutí Konferencie „Aktuálne otázky pedagogiky, psychológie a poradenstva“	BLAHOŽELÁME 40 Životné jubileum prof. PhDr. Jána Gráca, DrSc.
PREHĽAD KONFERENČNÝCH PODUJATÍ	30
	OZNAMY 42 RECENZIE NOVÝCH KNÍH.....45

NAMIESTO ÚVODNÍKA ...

Vážené dámy, vážení páni, milé kolegyně, milí kolegovia, práve čítate úvodnú stranu druhého čísla PsychoFóra (2/2010), informačného bulletinu Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV. To, že toto číslo vychádza a má aj veľmi dobrú informačnú a formálnu úroveň je zásluha úzkeho okruhu členov výboru SPS a najmä doc. PhDr. Mateja Czaku, CSc., ktorému patrí za túto prácu poďakovanie. Aj keď sa v ostatnom období rozšíril okruh prispievateľov, veľmi by sme si priali, aby o aktivitách v jednotlivých regiónoch a inštitúciách sme dostávali ešte viac informácií a ohlasov. Taktiež by sme privítali ďalšie námety, pripomienky a postrehy k rôznym problémovým okruhom zo života našej psychologickéj obce.

Na tomto mieste by som rada pripomenula niekoľkými slovami najdôležitejšie aktivity z uplynulých mesiacov, o ďalších sa podrobnejšie dočítate na stránkach tohto čísla. Tí z Vás, ktorí ste prispeli svojou aktívnou alebo pasívnou účasťou na týchto podujatiach, iste mi dáte za pravdu, že patrili medzi úspešné a vydarené.

Študentské psychologické dni 2010, 11. ročník Celoslovenského kola ŠVOK a 10. ročník Medzinárodného kola ŠVOK sa konali v Nitre 21. – 22. 4. 2010, pod organizačným patronátom Katedry psychologických vied a Ústavu aplikovanej psychológie, Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva UKF v Nitre. Ich obsahové zameranie obohatilo 18 víťaznými prácami 20 autorov z ôsmich katedrií psychológie zo Slovenska a dvoch katedrií psychológie z Českej republiky. Za perfektnú organizačnú prácu ďakujeme tímu pod vedením PaedDr. Eriky Jurišovej, PhD. Srdečná vďaka patrí taktiež za vytvorenie príjemnej tvorivej atmosféry a pohostinnosť odbornej a organizačnej garantke ŠPD 2010 PaedDr. Ivane Gallovej, PhD. – vedúcej Katedry psychologických vied, ako aj prof. PhDr. Eve Sollárovej, CSc. – dekanke FSVaZ UKF v Nitre, ktorá prebrala nad podujatím odbornú záštitu. Priamo na toto podujatie dňa 23. 4. 2010 nadviazala už 5. Medzinárodná konferencia doktorandov odborov psychológia a sociálna práca.

Najvýznamnejším podujatím pre mnohých členov Slovenskej psychologickéj spoločnosti a Českomoravskej spoločnosti v roku 2010 boli v každom prípade 28. Psychologické dni, ktoré sa uskutočnili 8. – 10. 9. 2010 v Olomouci. Ako naznačovala už samotná téma Cesty psychológie a psychológie cest, konferencia početným účastníkom umožnila medzinárodnú výmenu skúseností a záverov výskumov. Príspevky mali kvalitnú odbornú a vedeckú úroveň.

Dňa 8. 10. 2010, na rokovaní Výboru SPS pri SAV prítomní členovia rozhodli, že budúce 29. Psychologické dni budú v Bratislave, v dňoch 5.- 6. 9. 2010 so zameraním na tému Cesty k múdrosti. Rokovanie bude venované životnému jubileu Prof. PhDr. Imricha Ruisela, DrSc.

Študentské psychologické dni 2011, 11. ročník medzinárodnej a 12. ročník celoslovenskej konferencie študentskej vedeckej a odbornej činnosti – víťazov katedrií psychológie VŠ z ČR a SR, sa uskutočnia 4. – 5. 4. 2011 na Katedre psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Rada by som ešte vyslovila poďakovanie všetkým organizátorom tohtoročných zaujímavých akcií, ktoré som v úvodníku nespomenula, ako aj všetkým aktívnym i pasívnym účastníkom za ochotu spolupracovať a participovať na podujatiach uskutočnených v tomto roku.

Na záver mi dovoľte v mene všetkých členov Výboru SPS pri SAV popriať Vám úspešné ukončenie roku 2010 a do každého dňa v novom roku 2011 veľa síl, energie, invencie, pevné zdravie, ako aj záujem stretávať sa, diskutovať a spolupracovať.

Mária Bratská – podpredsedníčka SPS pri SAV

5. konferencia psychológie zdravia

Dňa 19. mája 2010 sa konala v Kongresovej sále MZ SR na Kramároch v Bratislave 5. Celoslovenská konferencia „Psychológia zdravia 2010“ s medzinárodnou účasťou. Konferenciu organizovala Sekcia psychológie zdravia SPS pri SAV v spolupráci so Sekciou zdravia Ministerstva zdravotníctva SR. Na príprave podujatia sa ďalej podieľali: Národný ústav srdcových a cievnych chorôb v Bratislave, VŠ ZaSP sv. Alžbety v Bratislave, Kancelária WHO na Slovensku, KISH Košice, Katedra psychológie FF KU v Ružomberku a Katedra psychológie FF TU v Trnave.

Program tohtoročného stretnutia bol čiastočne ovplyvnený výzvou pracovného seminára organizovaného Sekciou podpory zdravia na pôde MZ SR v júni 2009: „Výchova ku zdraviu a preventívna medicína“. Diskusné vstupy účastníkov uvedeného workshopu, vrátane MUDr. E. Kováča a zástupkyň zdravotných poisťovní –profesiou lekároch, ktoré sa stali aj pacientkam i- potvrdili absenciu psychologického a ľudského prístupu klinických zdravotníkov vo vzťahu k pacientom v konkrétnych prípadoch. Zároveň neprítomnosť popredných klinických a pedagogických autorít, uvedených v zozname oslovených účastníkov workshopu nasvedčovali paradoxnému záujmu o problematiku, ak nie ignorovaniu prevencie a podpory zdravia.

Téma podpory zdravia, alebo výchovy k zdraviu a prevencia ochorení je stále aktuálnou a veľmi komplikovanou oblasťou, kde sa prelínajú sféry záujmu a pôsobenia nielen klinickej medicíny, verejného zdravotníctva a ostatných vedných disciplín, vrátane psychológie a sociológie. V kontexte vývoja ostatných dvoch desaťročí sa napr. prevencia kardiovaskulárnych ochorení v klinickom ponímaní obmedzila na farmakologické ovplyvňovanie rizikových faktorov, podceňovaní aktivít „neklinikov“ a z toho vyplývajúcich paradoxov v prevencii a podpore zdravia.

Jedným z cieľov tohtoročného stretnutia bolo vyvolať verejnú, medziodborovú diskusiu k podpore zdravia a prevencii ochorení, pokračovať v nej za účasti kompetentných odborníkov, zlepšiť informovanosť záujemcov o problematiku. Zároveň definovať pozíciu psychológie, najmä psychológie zdravia v týchto aktivitách. Bola a je snaha pokračovať v trende vytýčenom predchádzajúcimi stretnutiami záujemcov o psychológiu zdravia, venovať sa aktuálnym profesionálnym psychologickým ako aj hraničným medziodborovým problémom týkajúcim sa psychológie zdravia, behaviorálnemu manažmentu zdravia, podpore zdravia a prevencii ochorení.

Program konferencie bol zameraný na 2 odborné tematické okruhy: 1. Podpora zdravia a psychológia zdravia a 2. resiliencia; 3. Varia boli kvalitným doplnkom hlavných chodov konferencie.

Stáva sa tradíciou, že úvodnú prednášku na našich stretnutiach má prof. I.Štúr. Kategória zdravia má svoje nadčasové dimenzie, má svoju filozofiu, psychológiu, sociológiu ale najmä logiku a etiku, na čo sa v dnešnej skomercializovanej dobe

zabúda. v období globalizácie a neúprosnych, tvrdých komerčných faktov. Autor, ako reprezentant týchto myšlienok sa prezentoval čarom a charizmou jemu vlastnou.

V bloku „Podpora zdravia“ vedúca regionálneho úradu VZ v Košiciach MUDr. Jana Kollárová zdôraznila význam a potrebu aplikovanej psychológie zdravia a psychologov v podpore zdravia. Systematická spolupráca v tejto oblasti je skôr výnimkou ako pravidlom. Ide o pozitívnu výzvu a konštruktívnu ponuku pre časť psychologickéj obce.

Vysoký informačný štandard, faktografická a chronologická precíznosť a aktuálnosť sú charakteristické pre prezentácie doc. Kebzu, predsedu sekcie PZ ČMPS zo SZU Praha. Toto potvrdil i vo svojom tohtoročnom príspevku Podpora zdravia - historie a súčasnosť vo svete a v ČR. Napriek určitému organizačnému a metodickému predstihu sú problémy spojené s realizáciou zdraviu podporných aktivít v ČR a SR spoločné a zlyhávajú nie na odborných kompetenciách, ale na ekonomických a politických záujmoch „lídrov“ a... iracionálnej intolerancii.

Doc. MUDr. L. Bacharová prednášala o chronickej dileme dvoch rôznych, často nezlučiteľných rolí v práci lekára: ako klinika a manažéra. Extrémne nároky na obe formy profesionálnych identít a nedostatočné medziodborové kompetencie môžu viesť k chybám ako v klinickej práci, tak pri práci s ľudskými zdrojmi. Ako v pre, tak v postgraduálnej edukácii tak aj klinickej či organizačnej praxi je priestor na aplikáciu poznatkov psychológie, aj PZ v rámci zvýšenia efektívnosti aktivít.

Diskusia k prezentácii Dr. Brukkerovej a kol. Výchova k zdraviu a podpora zdravia naznačila, že téme by bolo treba venovať väčší priestor na odstránenie nielen sémantických a jazykových disproporcií a stanovení priorit v investícii do vzdelávania zdravotníkov najmä na SZU, tak aj v širšej populácii.

Pri hodnotení rizikového správania sa zdravotníkov a podpore zdravia nestačí konštatovať známe veci o rizikovitosti prostredia, v ktorom sa zdravotníci pohybujú. PZ by mala ponúkať konkrétne opatrenia na zmiernenie dopadu profesionálneho rizika na zdravie zdravotníkov a tým skvalitniť diagnostický a terapeutický proces, zhrnul Dr.Selko.

MUDr. Zorka Gerová z poradne zdravia RUVZ v Bratislave referovala o Projekte podpory kardiovaskulárneho zdravia v prostredí základných škôl mestskej časti Bratislava – Petržalka. Zistenia boli šokujúce; okrem neuspokojivého stavu kardiovaskulárnych rizikových faktorov u detí opäť vystúpila do popredia otázka rizikovitosti profesie učiteľov a potreba venovať sa tejto známej a napriek tomu chúlostivej téme i z hľadiska psychológie a podpory zdravia.

Zaujímavú prezentáciu kolektívu Madarásovej-Gecková, Kolarčík a spol. Výskum sociálnych determinánt zdravia v skupine rómskej mládeže. Napriek rozsiahlym vedomostiam niektorých diskutujúcich, problematika zdravia tejto minority, ako i mnohé iné problémy s ňou súvisiace, sa nerieši.

Prednáška Mgr. P. Šťastného, J. Potůčkovej a spol. z OZ Stop fajčeniu: Prevencia závislostí a podpora zdravia zaujala svojou vysokou erudovanosťou v problematike, zároveň autor upozornil na význam OZ v podpore a prevencii zdravia, najmä čo sa týka boja s tolerovanými závislosťami. Na jednej strane obdivuhodné nasadenie, vysoké

pracovné tempo, na druhej strane nepochopenie kompetentných a nedocenenie práce zákonite vedú k vyhoreniu a strate nadšenia. Na Slovensku nie je zatiaľ prajné prostredie pre aktivity podobného druhu.

K bloku 2. Resiliencia:

Hoci publikácia Doc. Ivy Šolcovej z Prahy „Vývoj resiliencie v dätství a dospělosti“ je útla, obsahuje kvantum kvalitných faktografických údajov. Je precízne, zrozumiteľne a dôsledne zostavená. Škoda, že v dôsledku „prevencie časového stresu“ moderátorom bloku pri predstavení tejto publikácie sa nevyužila prítomnosť autorky na bohatšiu diskusiu k tejto zaujímavej téme.

Doc. Dr. G. Bianchi a spol. ponúkli zaujímavú a diskusiu provokujúcu tému Resiliencia a sila žien. Hoci autori reprezentujú pracovisko základného výskumu, cieľ bol výsostne a prakticky zameraný. Osobne si cením snahu autorov, napriek tomu, že i v rámci jedného odboru a spoločného cieľa máme rozdielnú terminológiu.

Dr. Viera Diešková za zaoberala témou resiliencia a jej podpory z generačného hľadiska zdôraznila význam raných vývinových štádií pri formovaní resiliencie. Z ďalších prezentovaných prednášok: Dr. I. Schusterová z katedry psychológie TU sa zamýšľala nad zadosťučinením zo súcitu u krízových pracovníkov ako ochranou pred vyhorením. Tému syndrómu vyhorenia u študentov pomáhajúcich profesií, konceptu „sence of coherence“ a sebaúcte, ktoré sú súčasťou grantovej štúdie, sa venovali PhDr. Z. Škodová a spol. z Martina. Doc. B. Vašina z Ostravskej univerzity prezentoval v práci Některé faktory psychické pracovní zátěže a hardines svoje precízne štatistické analýzy rizikových a protektívnych premenných u učiteľov. Dr. M. Vavricová v prednáške Sebakontrola ako faktor zvládania záťaže sa zamerala na význam autoregulačných mechanizmov osobnosti vo vzťahu k zdraviu.

V časti 3. Varia odozneli príspevky: Kvalita rozdelenia voľného času a spokojnosť so životom doc. Stempelovej a Topoľskej. Terapeutický potenciál voľnočasových aktivít v súvislosti so zvládaním u adolescentov od Schusterovej a Luptákovvej z Trnavy. Snaha o vzájomné obohatenie a spestrenie sociálnej práce cez prizmu psychológie zdravia sa realizovala v príspevkoch Mgr. E. Rumančíkovej: Tolerancia alkoholizmu u žien a príspevku Mgr. T. Braun: Depresia a psychohygiena. Na záver konferencie Mgr. L. Harinek v precíznom a osobnou skúsenosťou obohatenom príspevku Úzkosť, zvládanie, komunikácia o ochorení a kvalita života v detskej onkológii potvrdil, že „jablko nepadá ďaleko od stromu“ a pokračuje v šľapajách svojej starej mamy – babičky, doc. Milady Harinekovej.

Kompletné texty prednesených a niektorých vyžiadaných prác budú odpublikované v zborníku Psychológia zdravia 2010.

Na tohtoročnej konferencii sa celkovo zúčastnilo vyše 55 záujemcov o psychológiu zdravia, čo vzhľadom na začínajúce dovolenky a pestrú ponuku iných, snád' spoločensky atraktívnejších podujatí nie je málo. Rastie záujem o konferenciu zo strany študentov. Záujem „klinických“ pracovníkov reflektuje aktuálny stav v psychologickí obci na Slovensku.

Snád' nebude nekritické konštatovanie, ak uvediem názor organizátora, že konferencia splnila svoj náročný cieľ. K tomuto tvrdeniu ma oprávňujú zážitky z účasti na konferencii

PZ ČMPS vo Vernířoviciach, ktorá sa konala cez vikend po bratislavskej konferencii. Kvalitou prednesených prác, aj počtom účastníkov za kolegami z ČR nezaostávame.

Napriek „nelukrativnosti“ tohto podujatia väčšina skalných prejavila záujem stretnúť sa opäť na budúci rok.

Dušan Selko

V Bratislave sa stretli učiteľky a učitelia psychológie z celej Európy

Psychológia je v pre-univerzitnom vzdelávaní zväčša nepovinným predmetom s nízkou hodinou dotáciou. Dôsledkom tohto stavu je slabšia metodická podpora a menej odborných podujatí – to je situácia známa z viacerých európskych krajín. Aj preto vznikla iniciatíva medzinárodnej výmeny skúseností a výskumu v oblasti vyučovania psychológie. Medzinárodná federácia asociácií učiteľov a učiteľiek psychológie (*European Federation of Psychology Teachers' Associations*, EFPTA) od r. 2004 organizuje semináre a konferencie, ktorých hlavným cieľom je metodická podpora učiteľov a učiteľiek psychológie v Európe, výmena skúseností a zlepšenie dostupnosti kurzov psychológie na európskych stredných školách.

V dňoch 16. a 17. apríla 2010 Katedra psychológie a patopsychológie Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave hostila tretiu medzinárodnú konferenciu učiteľov a učiteľiek psychológie pod záštitou EFPTA. Napriek výbuchu sopky na Islande, ktorý v čase konania konferencie ochromil letecké spojenia v Európe, sa konferencie zúčastnilo viac ako 60 prevažne zahraničných hostí z dvanástich krajín. Boli to univerzitní učitelia a učiteľky, ale aj ľudia z praxe, ktorí majú bohaté skúsenosti s vyučovaním psychológie na nižších stupňoch vzdelávania. Súčasťou nemeckej „delegácie“ bola aj skupina študentov a študentiek, ktorí mali po vypočutí pozvaných prednášok samostatný program s cieľom spoznať rôzne prístupy k pregraduálnemu psychologickému vzdelávaniu v Európe.

Motto konferencie „Teaching Psychology in Europe Beyond University: Sharing good practice, learn from experts“ (Vyučovanie psychológie v Európe mimo univerzity: zdieľanie overenej praxe, učenie sa od expertov) naznačuje, že podujatie bolo venované najmä praktickým otázkam výučby psychológie v sekundárnom, pre-univerzitnom vzdelávaní. Po otváracom príhovore prezidenta EFPTA dr. Hansa Reijniersa z Holandska a doc. PhDr. Márie Glasovej, PhD., prodekanke pre zahraničné styky Pedagogickej fakulty UK, odznelo 6 pozvaných prednášok na rôzne témy. Týkali sa zväčša obsahu a metód kurzov psychológie ako aj prípravy učiteľov psychológie v rôznych krajinách.

Renate Schremppf, (viceprezidentka EFPTA, Nemecko), Morag Williamson (Napier University, Veľká Británia), Lenka Sokolová (Pedagogická fakulta UK, SR) v príspevku s názvom *Vyučovanie psychológie v Európe: Ďalšie kroky v medzinárodneho výskumu EFPTA* hovorili o súčasnosti a dlhodobých cieľoch EFPTA. Ďalej prezentovali výsledky prieskumu, ktorý realizovali pilotne v deviatich krajinách s cieľom vytvoriť databázu

informácií o pre-univerzitnom vzdelávaní psychológov v Európe. Výsledky považujú autorky za ďalší argument pre formálne začlenenie psychológie do národných či regionálnych kurikulárnych programov.

Doc. PhDr. Mária Glasová, PhD. (Pedagogická fakulta UK, SR) v príspevku s názvom *Minulosť a súčasnosť psychologickéj prípravy učiteľov a prípravy učiteľov psychológie na Slovensku* priblížila vývoj psychológie na Slovensku, minulosť a súčasnosť prípravy psychológov a psychologičiek v našej krajine – z hľadiska inštitucionálneho rámca aj z hľadiska konkrétnych pregraduálnych programov v našej krajine.

PhDr. Radomír Masaryk, PhD. (Pedagogická fakulta UK, SR) v príspevku s názvom, „*Tridsiati siedmi videli vraždu a nezavolali políciu*“: úloha učiteliek a učiteľov psychológie v boji s dezinformáciami“ predstavil niekoľko klasických dezinformácií, ktoré kolujú v učebniciach psychológie – vrátane známej vraždy Kitty Genovese, Mehrabianovho rozdelenia typov komunikácie či javu známeho ako Mozartov efekt. V príspevku sa zamyslel predovšetkým nad úlohou učiteľov a učiteliek psychológie pri práci s informáciami a nad možnosťami, ako sa dezinformáciám nielen brániť, ale potenciálne ich aj pedagogicky či výskumne využiť a reflektovať.

Mgr. Aleš Neusar (Masarykova univerzita, ČR) vo svojej prezentácii *Vyučovanie psychológie: skúsenosti a príprava začínajúcich učiteľov v (pre)univerzitnom vzdelávaní* hovoril o podpore, ktorú majú k dispozícii učiteľia a učiteľky na rôznych stupňoch vzdelávania. Predstavil štúdiu zameranú na začínajúce učiteľky a učiteľov, a na ich profesijnú prípravu – jedným z výsledkov bolo, že väčšina začínajúcich vysokoškolských učiteľov a učiteliek nedostáva žiadne školenie či prípravu zameranú na to, ako učiť. Ukončil otázkou, ako je možné, že začínajúcich učiteľov a učiteliek na tomto stupni vôbec nepodporujeme.

Kristjan Gudmundsson (Reykjavik Women's College, Island) v príspevku *Psychológia vo filme* popísal, ako sa v kurze zvanom „Psychológia a kinematografia“ zameriava na analýzu filmov. Rozdelil filmy z pohľadu psychologického obsahu, a ďalej ich rozdelil podľa žánru a podľa formy. Popísal 8 typov mýtov, ktoré sa vyskytujú vo filmoch, hovoril o vývojových krokoch týchto mýtov vo filme, a zameril sa na zložky jednotlivých filmov (napríklad ktoré prvky robia horor hororom alebo čo robí film zábavným). Pre zaujímavosť, prvé tri filmy, ktoré väčšinou študenti a študentky najčastejšie analyzujú v jeho kurze sú Mechanický pomaranč, Psycho a Taxikár.

Dr. Klaus Stiller (Universität Dortmund, Nemecko) predstavil príspevok: *WEB, vieš mi vysvetliť svet? Ako pracovať s procesmi učenia v kyberpriestore?* Venoval sa v ňom možnostiam využitia informačno-komunikačných technológií pri vyučovaní psychológie. Zdôraznil tri aspekty používania kyberpriestoru ako nástroja na získavanie poznatkov z pohľadu učiteľa: dôležitosť dizajnu prezentácie učiva, didaktického dizajnu a sociálneho dizajnu aktivít študenta.

Zo 4 workshopov zameraných na príklady dobrej praxe vo vyučovaní psychológie azda najviac zaujal študentský workshop, kde slovenskí a nemeckí študenti a študentky učiteľstva psychológie prezentovali svoje študijné programy a situáciu vo výučbe psychológie vo svojich krajinách. Študentov a študentky veľmi zaujali predovšetkým

rozdiely v profesijnej príprave učiteľov a učiteľiek v Nemecku a na Slovensku. Večerné spoločenské programy vytvorili priestor pre neformálne diskusie účastníkov a účastníčok z dvanástich európskych krajín aj o skúsenostiach s vyučovaním psychológie a profesijných potrebách učiteľov a učiteľiek psychológie v Európe. Nemeckí študenti a študentky zároveň ocenili, že ich slovenskí rovesníci z Katedry psychológie a patopsychológie im spontánne pripravili samostatný neformálny program a ukázali im mesto zo študentského pohľadu.

Problematika vyučovania psychológie sa netýka len stredoškolských učiteľov a učiteľiek ale aj psychológov a psychologičiek na akademickej pôde či odborníkov a odborníčok z praxe. Rozvíjanie psychologickéj gramotnosti prispieva k sebapoznaniu, duševnému zdraviu, osobnostnému a sociálnemu rozvoju, stredoškolské kurzy psychológie môžu byť prvým krokom k záujmu o disciplínu, vytvárajú bázu poznatkov pre prijímacie konanie na vysokoškolské štúdium a v neposlednom rade formujú u študentov a študentiek obraz psychologickéj profesie. Preto je dôležité v národnom aj európskom kontexte zvýšiť dostupnosť všeobecnozdelávacích kurzov psychológie vo vyššom sekundárnom vzdelávaní a zvyšovať kvalitu prípravy učiteľov a učiteľiek psychológie. Aj takéto závery odzneli na konferencii, ktorá bola na Slovensku svojim zameraním a medzinárodnou účasťou jedinečným podujatím.

„Strávili sme príjemne dva dni bohaté na informácie. Prezentácie boli na vysokej úrovni a, čo je rovnako dôležité, mali sme veľa príležitostí stretnúť sa s učiteľmi psychológie z mnohých krajín. To je pravdepodobne prínos takéhoto sympózia – kombinácia prezentácií a zdieľania dobrej praxe. V tomto i ďalších ohľadoch bola konferencia úspešná,“ povedal v záverečnom príhovore prezident EFPTA dr. Hans Reijniere. Vyjadril poďakovanie organizátorom a presvedčenie, že táto konferencia vojde do histórie – a to nielen vďaka improvizácii vynútenej neočakávanou sopečnou činnosťou. Vďaka nej napríklad účastníčky a účastník z Islandu strávili v Bratislave o týždeň viac ako pôvodne plánovali; naše mesto si užili viac ako dostatočne a sú presvedčení, že slovo „lava“ v jeho názve rozhodne nie je žiadna náhoda.

Ďalšia konferencia EFPTA sa uskutoční v júli 2011 v Istanbuli. Informácie o EFPTA sú k dispozícii na www.efpta.org. Podrobnosti o bratislavskej konferencii v slovenčine vrátane odkazu na album fotografií sú na stránke www.fedu.uniba.sk/?efpta.

Lenka Sokolová, Radomír Masaryk, Kristína Holúbková

Medzinárodná konferencia o dopravnej psychológii

V roku 2008 vznikla na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave katedra psychológie. Jej hlavnou úlohou je vzdelávanie psychológov v doteraz netradičných zdravotníckych špecializáciách a certifikáciách, medzi ktoré patrí aj dopravná psychológia. Po necelých dvoch rokoch svojej existencie katedra psychológie Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave a Slovenská komora psychológov zorganizovali Medzinárodnú vedeckú konferenciu o dopravnej psychológii. Konferencia sa konala v dňoch 2. - 4. 6.2010 v Bratislave v hoteli Park Inn Danube a dávala široký priestor na vyjadrenie sa ako dopravným psychológom, tak i ďalším odborníkom, ktorí participujú na posudzovaní zdravotnej spôsobilosti vodičov alebo sa zaoberajú bezpečnosťou v doprave. Takmer 40 rokov museli čakať dopravní psychológovia, aby sa opäť zišli na odbornom vedeckom fóre. Zaujímavosťou bolo, že okrem univerzitných profesorov a psychológov s dlhoročnou praxou, na konferencii dostali priestor aj čerství absolventi odboru psychológie, ktorí sa v diplomových prácach venovali dopravnej problematike.

Cieľom konferencie bolo predstaviť najnovšie poznatky a smery v dopravnej psychológii v zmysle odporučaní Európskej Únie a poukázať na daný stav v tejto oblasti na Slovensku. Konferencia vníma problematiku dopravnej psychológie v celom jej kontexte, vrátane leteckej, železničnej a vodnej dopravy.

Odborné ťažisko konferencie bolo vo vystúpení viacerých významných slovenských a zahraničných psychológov. Hlavnou témou konferencie boli Trendy v dopravnej psychológii v 21. storočí. Pozornosť bola venovaná najmä problematike psychodiagnostiky v dopravnej psychológii a najzraniteľnejším účastníkom v cestnej doprave, ktorými sú deti a starí ľudia. K danej problematike vystúpili pracovníci SAV, Slovenskej komory psychológov a dopravní psychológovia s dlhoročnou praxou. Medzi významné patrila informácia PhDr. Tomáša Rodného o štandardizácii dopravno-psychologickej batérie na slovenskú populáciu vodičov a jej porovnateľnosť s batériami v Nemecku a Rakúsku.

Na konferencii vystúpili renomovaní odborníci z Rakúska, Nemecka a Českej republiky. Svoje pohľady na danú problematiku dopravy reprezentoval Prof. Dr. Wolfgang Schubert z Nemeckého ústavu pre dopravnú psychológiu, Prof. Dr. Gernot Schuhfried, autor Viedenského psychodiagnostického systému využívaného viacerými európskymi štátmi, vrátane Slovenska, PhDr. Martin Kořán, CSc, zástupca Českej republiky v Stálej komisii pre dopravnú psychológiu v Bruseli, Univ. Prof. Dipl. Inf. Ernet Pfleger, ktorý predstavil zaujímavý Viewpointsystem, ktorého atest je pri otvaraní nových komunikácii v Rakúsku povinný.

Prof. Ing. Kalašová zo Žilinskej univerzity v Žiline otvorila ďalšiu vyznanú tému, ktorou bola interdisciplinárna spolupráca v dopravnej psychológii a vyjadrila sa aj k humanizácii uličného priestoru. K problematike dopravných systémov z pohľadu architekta diskutoval Ing. Architekt Pavol Mrázek. Veľký záujem vzbudila prednáška medzinárodne uznávaného Ing. arch. Kalina Cakova na tému Farebná kompozícia a krajnotvorné prvky vnímané vodičom.

Lekárov, ktorí sa priamo podieľajú na posudzovaní zdravotnej spôsobilosti vodičov reprezentoval MUDr. Valér Husarovič za všeobecných praktických lekárov SR a špecialistov MUDr. Pavol Chňupa z Národného ústavu srdcových chorôb v Bratislave a MUDr. Imrich Múčka z Fakultnej nemocnice s poliklinikou v Bratislave, ktorý mal podnetnú prednášku o mikrosprávku za volantom.

Viacerí praktickí lekári na Slovensku nepovažujú tému zdravotnej spôsobilosti vodičov za tak dôležitú, aby jej venovali osobitnú pozornosť. Minimálny záujem praktických lekárov o danú konferenciu naznačil, slovenské zdravotníctvo bude musieť prijať podobné opatrenia ako väčšina európskych štátov, kde posudzovanie zdravotnej spôsobilosti vykonávajú odborne preškolení lekári.

Konferencia prijala záverečné komuniké, ktoré odporúča vytvorenie výboru pre medzinárodnú spoluprácu v dopravnej psychológii, tak aby podmienky a normy na posudzovanie vodičov boli v Európe jednotné. Súčasťou komuniké bola aj výzva pre štátne orgány, aby dopravnú psychológiu nevníмали iba ako preventívnu psychodiagnostiku vodičov a vypracovali program rehabilitácie pre vodičov jazdiacich pod vplyvom alkoholu a drog, neprispôsobivých a agresívnych vodičov a najmä mladých neskúsených účastníkov cestnej premávky.

Karol Kleinmann

VI. ADLEROVSKÉ LETNÉ STRETNUTIA

Slovenská adlerovská spoločnosť zorganizovala 3. – 6. júla 2010 už po šiestykrát letnú školu adlerovskej psychológie. Tento ročník sa niesol v znamení emócií. Lektor prof. Gerald J. Mozdzierdz, PhD. z Chicaga prezentoval poznatky o tom, čo znamenajú ľudské emócie a vzťah medzi emóciami a ranými spomienkami.

Keďže je spoluautorom novej knihy: *Principles of Counseling and Psychotherapy*, (Mozdzierz, G. J., Peluso P.R. & Lisiecki, J.: *Principles of Counseling and Psychotherapy*, Routledge, Taylor & Francis Group, New York, London, 2009) ktorá má podtitul *Ako sa učiť vybraným doménam a nelineárnemu mysleniu majstrov terapeutov*, predstavil účastníkom aj tému *Na čo dávajú pozor majstri terapeuti*.

Gerry bravúrne demonštroval prácu adlerovského terapeuta v troch ukázkach s reálnymi klientmi. Potom demonštrácie analyzoval a účastníci mali možnosť pýtať sa a komentovať svoje postrehy. Taktiež sa venoval mládežníckej skupine pri ich osobnostnom raste.

VI. ročníka Adlerovských letných stretnutí sa zúčastnilo 35 účastníkov, psychoterapeutov, poradenských psychológov, pedagógov i študentov z celého Slovenska. Zasa jedno z vydatených odborných podujatí, ktoré v čase dovoleníek obohatilo prítomných profesionálne i ľudsky.

Daniela Čechová

Junior Academic Writing Accelerator: Program na zlepšenie participácie mladých výskumníkov a výskumníčok na publikovaní vo vysoko-impaktových medzinárodných vedeckých časopisoch

Tri slovenské psychologické inštitúcie zorganizovali v ostatných mesiacoch sériu pracovných stretnutí, na ktorých mali výskumníčky a výskumníci v doktorandskej a post-doktorandskej fáze možnosť zlepšiť svoj potenciál publikovať v kvalitných odborných časopisoch. Do projektu sa zapojili dva ústavy Slovenskej akadémie vied – Ústav výskumu sociálnej komunikácie a Ústav experimentálnej psychológie – spolu s Katedrou psychológie a patopsychológie Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Celú iniciatívu podnietili a viedli Magda Petrjánošová (ÚVSK SAV) a Radomír Masaryk (KPP PdF UK) v spolupráci s profesorkou Wendy Stainton-Rogers (Open University, Veľká Británia).

Od mladých vedeckých pracovníkov a pracovníčok sa často očakáva, že budú publikovať v medzinárodnom kontexte. Mnohí už túto skúsenosť majú, prezentovali svoje texty na veľkých medzinárodných konferenciách a podarilo sa im publikovať niekoľko článkov v kvalitných zahraničných publikáciách – avšak narážajú na rôzne prekážky. A nie každý sa môže oprieť o skúsenosti kolegov či kolegýň, profesorov a profesoriek či nadriadených. Približne v tomto duchu sme po skončení jednej konferencie diskutovali spoločne s prof. Wendy Stainton-Rogers. Záverom našej diskusie bolo rozhodnutie usporiadať spoločný projekt pod názvom Junior Academic Writing Accelerator. Projekt bol určený pre mladých výskumníkov a výskumníčky na úrovni doktorandského alebo post-doktorandského stupňa, ktorí ovládajú anglický jazyk, majú už určité skúsenosti s medzinárodnými publikáciami, a chceli by sa posunúť ďalej.

Prvé stretnutie

V dňoch 20. - 22. novembra 2009 sa uskutočnilo prvé pracovné stretnutie v priestoroch horského hotela Carmin v Kučišdorfskej doline pri Pezinku. Rozhodli sme sa pre víkendové stretnutie mimo Bratislavu, aby sme sa mohli plne sústrediť na prácu, aby nikto neodbiehal, a aby nás nerozptyľovali krásy, nástrahy či ruchy veľkomesta. Stretnutie viedla prof. Wendy Stainton Rogers. Zúčastnilo sa ho osem kariérne mladých vedeckých pracovníčok a pracovníkov z troch organizujúcich inštitúcií, ako aj z niekoľkých ďalších slovenských a českých vedeckých pracovísk.

Celý seminár sa odohrával v anglickom jazyku, na pranie lektorky sme medzi sebou komunikovali v angličtine dokonca aj počas prestávok či pri večeri. Počas víkendu prebehlo šesť dielní plus ďalšie aktivity, v ktorých sme rôzne spôsobilosti rozvíjali a trénovali.

V piatok sme začali skupinovými aktivitami, ktoré boli zamerané na zoznámenie sa účastníčok a účastníkov, získanie vzájomného vhl'adu do doterajšej odbornej a publikačnej činnosti, ako aj postavenie si konkrétnych cieľov, ktoré má workshop pomôcť dosiahnuť.

V sobotu doobeda sme si vzájomne predstavovali odborné časopisy, v ktorých plánujeme publikovať z hľadiska ich zamerania, druhu publikovaných štúdií, zloženia

redakčnej rady aj cieľovej skupiny čitateľov a čitateľiek, ako aj z hľadiska ich impaktového faktora, citovanosti, zaradenia v citačných databázach a dôležitosti v rámci (sub)disciplíny. Išlo o prezentovanie domácej úlohy, ktorú sme si pripravili dopredu. Pokračovali sme plánovaním konkrétnej štúdie z hľadiska jej zamerania (teoretická, výskumná, metodologická); cieľa, ktorý chceme publikáciou dosiahnuť; vhodného časopisu; a stratégie štruktúrovania článku s ohľadom na vybraný časopis. Poobede sme analyzovali vybraný konkrétny koncept článku v angličtine z pohľadu funkcie každej jednej vety a jej dôležitosti, ako aj umiestnenia v texte. Niektorým z nás veľmi pomohla rada, aby sme svoj text prechádzali s tým, že si pri každej vete v texte kladieme otázku, aký má význam v rámci textu a či pomáha dosiahnuť cieľ.

V nedeľu sme sa spoločne venovali najprv téme písania posudkov a poskytovania spätnej väzby k podanému článku na publikáciu (alebo jeho konceptu), a získavania čo najväčšieho úžitku z takejto (aj keď kritickej) spätnej väzby. Potom sme v malých skupinkách pracovali na konkrétnom pláne konkrétneho textu, vrátane interných aj externých termínov a plánovania/dohadovania kolegov na oponentúru. Dielňu sme zakončili sekciou konkrétnych otázok a odpovedí, ktoré vyvstali počas seminára alebo pri plánovaní jednotlivých publikácií.

Účastníčky a účastníci na záver pracovnej dielne vyplnili hodnotiaci dotazník. Po skončení stretnutia sme si založili skupinu Google Group, cez ktorú budeme naďalej komunikovať, spolupracovať a zdieľať dokumenty.

Druhé stretnutie

Toto “svojpomocné” stretnutie prebehlo bez lektorky. Konalo sa 14. mája 2010 v priestoroch Ústavu výskumu sociálnej komunikácie SAV. Každý z účastníkov a účastníčok mal za úlohu pripraviť si príklady dobrých a zlých odborných článkov v anglickom jazyku. Tieto články predstavili ostatným a vysvetlili, čo je podľa nich na tomto texte dobré a zlé. Následne sme texty spoločne rozoberali. Cieľom bolo porozumieť svojim vlastným implicitným kritériám dobrého článku, porovnať si ich s ostatnými a odvodiť všeobecne platné kritériá dobrého a prínosného, a zároveň pútavého a dobre čitateľného textu. Stretnutie bolo výbornou prípravou na nasledujúcu, zatiaľ poslednú akciu projektu.

Tretie stretnutie

Tretie stretnutie bolo opäť výjazdové a odohralo sa v priestoroch penziónu Tematín v Moravanech nad Váhom, v dňoch 28. – 30. mája 2010. Teraz sa nám opäť venovala prof. Wendy Stainton Rogers (Faculty of Health & Social Care, The Open University), ktorá si priviezla aj posilu. Tréning spolu s ňou viedla jej kolegyňa Marcia Worrell (Department of Psychology, Roehampton University). Účastníkov a účastníčok bolo deväť.

V piatok prebehlo predstavenie nových členov v projekte a rekapitulovanie dosiahnutého pokroku od ostatného stretnutia. Následne lektorky priniesli rôzne sady pokynov, ktoré časopisy poskytujú hodnotiteľom a hodnotiteľkám článkov s cieľom zjednotiť kritériá posudzovania rukopisov. Hľadali sme, čo majú tieto rôzne pokyny spoločné, a na základe akých kritérií zvyknú redakčné rady hodnotiť koncepty článkov predkladané na publikáciu. Ako domácu úlohu sme si každý vybrali jeden konkrétny publikovaný článok a skúsili tieto kritériá naň uplatniť.

V sobotu sme pokračovali prácou na identifikovaní všeobecných pravidiel, ktoré by mal spĺňať publikovateľný článok. Zaujímavým cvičením bola aj snaha zistiť, čo majú viaceré články v jednom časopise spoločné – aká je ich štruktúra, čím sú výnimočné, atď. Podobne prínosnou aktivitou bolo písanie abstraktu za limitovaný čas (jednu hodinu) a následné poskytnutie spätnej väzby k abstraktu, ktorý napísala kolegyňa alebo kolega.

Týmto cvičením sme sa dostali k formulovaniu pravidiel pre poskytovanie, prijímanie a využívanie spätnej väzby. Lektorky nám objasnili, že poskytovať kvalitnú spätnú väzbu je pomerne náročné, ale kvalitný výskumník či výskumníčka sa bez nej nezaobídu. Odporúčali však stanoviť si dopredu niekoľko pravidiel, prípadne priamo a explicitne formulovať, aký typ spätnej väzby očakávame. Deň ukončilo cvičenie kreatívneho písania, pri ktorom sme každý mali napísať krátku esej a následne odoslať lektorkám.

Vo finále sme sa na našu žiadosť venovali závažnému problému zaneprázdnených bojovníkov a bojovníčok v prvých líniah výskumníckej pechoty – časovému manažmentu. Otázka “ako si nájsť čas na robenie výskumu a publikovanie?” dokázala prebrať aj najvyčerpanejších členov a členky skupiny. Pomocou analýzy štýlu práce fiktívnych postavičiek s aliteračnými menami ako Dezorganizovaný Dušan, Prepracovaná Pavla či Vyhorený Vincent sme diskutovali, aké sú negatívne zlozvyky pri pracovných návykoch - a v protiklade, aké z nich vyplývajú ideálne prístupy k riadeniu vlastného času a manažovaniu priorit.

Seminár uzavreli kolektívne vypracované pravidlá pre kvalitné publikovanie, a individuálne akčné plány do budúcnosti.

Na záver

Ďakujeme obom lektorkám, ktoré s nami pracovali bez nároku na honorár. Zároveň ďakujeme spolupracujúcim inštitúciám. Sme radi, že ľudia z týchto inštitúcií – predovšetkým však doc. Bianchi a prof. Bačová - uverili významu nášho projektu a podporili nás pri jeho realizácii.

Ako najbližší krok sa pokúsime vyhodnotiť fungovanie a prínos prvého roku nášho projektu a uvidíme, ako v ňom ďalej pokračovať. V každom prípade sa však už teraz podarilo vytvoriť skupinu ľudí, ktorí sú približne na rovnakej úrovni odborného rozvoja, majú podobné ciele a môžu sa vzájomne pri svojich snahách podporovať - napríklad pri pripomienkovaní návrhov textov či konzultovaní problémov a otázok súvisiacich s publikovaním. Ako nám hneď na úvod prvého stretnutia povedala prof. Stainton-Rogers, bol to jeden z jej explicitných cieľov.

Dúfame, že naša iniciatíva bude inšpiráciou pre naše vlastné, ako aj ďalšie slovenské vedecké inštitúcie. Publikovanie textov v kvalitných odborných časopisoch s vysokým indexom dosahu (impaktom) si vyžaduje komplexný súbor spôsobilostí a je veľmi ťažké osvojiť si ich intuitívne. V tejto súvislosti je povážlivé, že v slovenských podmienkach nám nie sú známe žiadne formálne projekty pre podporu a vzdelávanie ľudí po ukončení doktorátu (“post-doc”) – a len málo inštitúcií ponúka v rámci svojich programov PhD. aj kvalitné zážitkové kurzy zamerané na rozvíjanie týchto spôsobilostí. Ak však majú slovenskí vedci a vedkyne preniknúť do vysoko kompetitívneho prostredia najvyššie hodnotených odborných publikácií, je potrebné uvažovať, ako im v tom pomôcť. Preto dúfame, že náš svojpomocný projekt bude mať odozvu, a aktivity pre nádejných autorov a autorky kvalitných publikácií budú pokračovať. To je podľa nás najlepší spôsob, ako v dlhodobom meradle zvýšiť kvalitu publikačných výstupov slovenských výskumníčov a výskumníkov.

*Radomír Masaryk
Magda Petrjánošová*

Psychologické poradenstvo na celoživotnej ceste človeka

Konferencia z príležitosti 90. výročia narodenia doc. PhDr. Jozefa Košču, CSc.

V roku 2010 sa dožil významného jubilea 90 rokov nestor psychológie na Slovensku Doc. PhDr. Jozef Koščo, CSc. Pri tejto príležitosti bola v Prešove na FFPU konferencia s názvom „ Psychologické poradenstvo na celoživotnej ceste človeka „. Organizátorom konferencie bol Inštitút psychológie FFPU v Prešove v spolupráci s Katedrou psychológie UPJŠ v Košiciach a Slovenskou psychologickou spoločnosťou. Konferencia sa uskutočnila 29. VI. 2010.

Jubilant patrí medzi významné osobnosti vedy na Slovensku, konkrétne v oblasti psychológie. S jeho vedeckou činnosťou sa spája veľa dôležitých referenčných bodov dôležitých pre vývoj tejto disciplíny tak v teoretickej ako aj aplikatívnej oblasti. Konferencia mala odozvu vo vedeckej a odbornej obci psychológov a ďalších príbuzných pomáhajúcich profesií. Svedčí o tom 32 konferenčných príspevkov, medzi ktorými boli aj dva príspevky z Wroclawskej univerzity v Poľsku. Na tejto univerzite pôsobí prof. A. Kargulowa, ktorá naviazala na koncept biodromálnej psychológie a poradenstva, ktorého autorom je jubilarant. Konferenčné príspevky mali veľmi dobrú odbornú úroveň.

V úvode konferencie jubilanta pozdravil dekan FFPU, prof. J. Dupkala, zástupca SPS, ktorý menom jej predsedu doc. PhDr. Sarmány- Schullera, CSc. odovzdal jubilantovi ocenenie Slovenskej psychologické spoločnosti, zástupcovia sesterských katedier psychológie, osobitne z Katedry psychológie FFUK v Bratislave, kde jubilarant pôsobil. Pozdrav poslala aj prof. A. Kargulowa, ktorá už v čase objavenia sa konceptu biodromálnej psychológie a poradenstva konštatovala, že sa jedná o nový prístup, ktorý nevylučuje jednu teóriu druhou, ale hľadá pre ne integračné rámce. Konferencie sa zúčastnili aj viacerí bývalí spolupracovníci jubilanta. Vystúpenie samotného jubilanta, vitalitou a zachovalou erudovanosťou bolo príjemným zážitkom.

Osobnosť jubilanta predstavil vo svojom úvodnom referáte vedúci Katedry psychológie v Prešove doc. PhDr. Š. Vendel, CSc. Zhodnotil prínos jubilanta k rozvoju psychológie. Najmä oblasť poradenskej psychológie, poradenstva v profesijnom vývine, prínos v oblasti dejín psychológie, obohacujúci a stále aktuálny teoretický koncept biodromálnej psychológie, ktorý má aj významnú odozvu v zahraničí. V biografii jubilanta poukázal na jeho občiansku a ľudskú statočnosť v nepriaznivých politických podmienkach. Pripomenul aj jeho ocenenia, posledné ocenenie medailou sv. Gorazda udelenú ministrom školstva.

Príspevky boli rozčlenené na referujúce a postery. Referujúce príspevky by sa dali rozdeliť do troch oblastí. V prvej oblasti boli príspevky teoretického koncepčného rázu. Napríklad príspevok T. Taročkovej pod názvom „K niektorým aktuálnym otázkam naratívneho prístupu“, alebo E. Šimovej s názvom „Osobitosti gerontopsycho-logického poradenstva“. Ďalší okruh príspevkov sa týkal referencií o stave poradenstva, jeho organizácii, právnom zakotvení a reflektoval, zhodnocoval poradensko psychologickú prax v jej aplikačných oblastiach. Napríklad príspevok E. Pavlůvčikovej s názvom: „Kam smeruje partnerské a rodinné poradenstvo?“ a príspevok D. Lepeňovej s názvom: „Kariérové poradenstvo v školstve a naše snahy o jeho skvalitnenie zo štrukturálnych fondov EÚ“. Patrí sem aj príspevok Š. Grajcára s názvom „Od koncepcie biodormáneho poradenstva ku koncepcii celoživotného poradenstva v kontexte celoživotného vzdelávania“. Osobitným príspevkom zohľadňujúcim kontext EÚ bol príspevok M. Zvaríkovej: „K vybraným aspektom kariérového vzdelávania v kontexte vysokoškolského poradenstva a politik EU“.

Tieto cenné analýzy, spätné väzby, skúmajúce aj objednávky spoločnosti k poradenskej psychológii, v užšom slovenskom a širšom európskom rámci oscilujú medzi pólom významnej a identifikovanej objednávky spoločnosti a pólom administratívnych relácií, ktoré sú nie vždy v optimálnej miere schopné rešpektovať v organizačnej štruktúre záväzné podmienky vyplývajúce z povahy poradenstva.

Pripomienky, odporúčania smerujú aj do oblasti legislatívy, postavenia poradcov a hľadania efektívnych organizačných rámcov pre výkon poradenstva. Treba tu pripomenúť, známe tvrdenie, že verejnosť vníma kompetentnosť poradenstva aj podľa toho ako je schopné sa organizovať samo. Možno konštatovať, že pri organizácii poradenstva majú prevahu administratívne názory, ktoré nedostatočne reflektujú požiadavky, ktoré vyplývajú zo samotnej povahy poradenstva ako špecifického procesu. Viacerí autori, napríklad M. Zvaríková, poukazujú na uspokojivé zakotvenie poradenstva aj legislatíve EÚ.

Nakoniec to boli príspevky výskumu problémových okruhov ktorým sa poradenstvo môže venovať. A to v smere k žiakom, študentom, alebo učiteľom, alebo iným cieľovým skupinám. Napríklad príspevok E. Komárika o reziliencii ako faktore v psychologickom poradenstve, alebo príspevok I. Imricha k nárastu agresivity u mládeže a vzťahu k počítačovým hrám s agresívnym obsahom. Zisťuje aj frekvenciu školákov venovať sa týmto hrám z hľadiska veku. Zisťuje vysokú mieru konzumácie týchto agresívnych hier u mládeže. Navrhuje aj možnosti prevencie. Viaceré príspevky sa zaoberali otázkou ďalšieho vzdelávania učiteľov a s ním spojeným problémom ich odborného rastu ale aj otázku poradenstva v ich v ďalšom vzdelávaní. Napríklad v príspevku T. Majerovej: Potrebujú učitelia poradenstvo v ďalšom vzdelávaní? Konštatuje sa rozpor medzi

deklarovaným a reálnym vo vzťahu k vzdelávania učiteľa, ktorý môže sklízuť k „zberačstvu“ kreditov. Uvádza sa napríklad, že učiteľ má v školskom roku päť dní vyhradených na vzdelávanie. Treba tu pripomenúť iné, zahraničné školské systémy, ktoré v rôznom časovom úseku, periodicky vytvárajú pre učiteľa priestor na regeneráciu a vzdelávanie. Niekedy je to aj úsek po šiestich rokoch. Z tejto oblasti je aj príspevok M. Kačmárovej: Pracovná spokojnosť učiteľov vyučujúcich na základných a stredných školách. Medzi príspevkami je možné nájsť aj príspevky, ktoré boli blízke školskej psychológii, napríklad príspevok V. Veselovskej: Sociálne zručnosti na 1. stupni ZŠ a možnosti rozvoja školským psychológom. Je dobre ak sa identita disciplín nechápe vzájomne vylučujúco, ale rozlišujúco. Príspevok sondujúci stav výchovného poradenstva uviedla A. Dianovská. Ukazujú sa tu medzery medzi v iniciatívach školení, prípravy výchovných poradcov, ich stabilizácie na škole. Autorka prináša príklady lepšieho zorganizovania týchto služieb škole napríklad v Dánsku a Írsku.

Osobitnú váhu mal príspevok z Poľska, menovite spolupracovníčky prof. A. Kargulovej, A. Slowik, s témou „Poradnictwo biograficzne a poradnictwo biodromálne“. Autorka predstavila genézu poľského videnia zástoja biodromálnej psychológie a predstavila koncepciu biografického poradenstva, ktoré naväzuje na biodromálne poradenstvo. Porovnávala tieto dve koncepcie, pričom celoživotnosť chápe ako dynamiku presahujúcich vplyvov z rôznych vekových štádií, ktoré sa aktualizujú, či prejavujú, cez problémy aktuálneho životného štádia. Tvoria jeho dynamiku. Treba povedať, že na Slovensku s retrospektívnou biografiou pracoval D. Fabián, v súčasnosti biografický rozmer vidí cez dynamiku príbehu, narativitu o čom priniesla informáciu T. Taročková. Dr. A. Slowik, podala aj štruktúru etáp vo vývine poradenstva, pričom vlastné biografické poradenstvo, ktoré vyvinuli vo Wroclawi, vidí ako ďalšiu etapu po biodromálnom poradenstve. Biodromálnej psychológii ako integratívneho prístupu sa ešte venoval príspevok S. Hvozdíka. Príspevok prináša aj najnovšie definovanie biodromálneho poradenstva jeho autorom J. Koščom.

Možno konštatovať dobrý záujem o konferenciu. Boli tam zastúpené generácie všetky skupiny psychológov a konferencia mala aj bohaté diskusné zázemie. Treba si len želať, aby sa výstupný zborníkový materiál na CD, dostal čím skôr do rúk odbornej verejnosti.

Stanislav Hvozdík

Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou o existenciálne významných hodnotách v živote človeka

Pri príležitosti Roku kresťanskej kultúry na Slovensku zorganizoval Inštitút existenciálnej psychológie a noo-logoterapie Trnavskej univerzity v spolupráci s Katedrou psychológie Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Katedrou psychológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a Sekciou existenciálnej psychológie pri Slovenskej psychologickej spoločnosti, vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou pod názvom „ČLOVEK A HODNOTY: existenciálne významné hodnoty v osobnom, spoločenskom a kultúrnom kontexte“.

V kaštieli v Dolnej Krupej, ktorý patrí medzi najkrajšie príklady vidieckej klasicistickej architektúry na Slovensku, sa v dňoch 31.8. a 1.9. 2010 stretlo približne 60 odborníkov nielen z radov psychológov, psychiatrov, psychoterapeutov a sociálnych pracovníkov, ale i filozofov, etikov a teológov, vrátane pozvaných hostí z univerzít v Čechách a v Poľsku. Konferencia sa konala pod záštitou predsedu Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru J.E. Mons. Františka Rábeka, ktorý okrem úvodného príhovoru a osobnej účasti na vedeckých rokovaníach celebroidal pre účastníkov konferencie svätú omšu a povzbudil ich v ďalšom vedeckom a osobnom raste.

Cieľom konferencie bolo na základe teoretických a výskumných poznatkov i skúseností z poradenskej a psychoterapeutickej praxe poukázať na význam existenciálnych hodnôt v živote človeka i súčasnej spoločnosti. V plenárnom rokovaní odzneli prednášky doc. Mariana Mráza o noo-logoterapii ako ceste k pravde o človeku a doc. Karela Balcara o hodnote slobody. V tematicky zameraných sekciách sa problematika hodnôt objavovala v kontexte filozofickom a personálnom (napr. filozofická analýza hodnôt, aplikácia axiológie vo svedomí, hodnotový systém a reziliencia), spoločenskom (hodnoty ako účinný faktor v interpersonálnych vzťahoch, v krízových životných situáciách, v pomáhajúcich profesiách ai.), kultúrnom a terapeutickom (v prístupoch fenomenologických, integratívnych i logoterapeutických). V priebehu dvoch dní mali účastníci konferencie príležitosť zdieľať nielen svoje profesijné skúsenosti a diskutovať o odborných témach (na konferencii odznelo formou prezentácií a posterov 29 príspevkov), ale tiež uvažovať o ďalšej vízii v oblasti vedeckého výskumu, psychologických služieb a psychoterapeutickej praxe, ktoré by reflektovali integrálny pohľad na človeka z pohľadu logoterapie.

Logoterapeutický prístup, reprezentovaný Viktorom E. Franklom, tvorivo rozvinul jeho blízky priateľ a žiak profesor Kazimierz Popielski, 'doctor honoris causa' Trnavskej univerzity, ktorý v tomto roku završil 75-ty rok svojho života a pripomenul si 50-te výročie kňazskej služby a 45 rokov pôsobenia na Katolíckej univerzite v Lubline. Je len symbolické, že v tomto preňho jubilejnom roku sa súčasne naplnila prvá dekáda pôsobenia inštitútu (ktorého je čestným prezidentom) a Alma mater Universitas Tyrnaviensis oslávila 375. výročie od svojho založenia.

Eva Naništová

Konferencia Križovatky II

„Škola alebo výchova?“

V ostatných rokoch sa v odborných i laických diskusiách často stretávame s informáciami o kríze rodiny, morálnych hodnôt, narastajúcej miere sociálno-patologických javov v spoločnosti vrátane detskej a mládežníckej populácie, pričom sa stále viac poukazuje na znižujúci sa vek detí, u ktorých sledujeme nárast asociálnych a antisociálnych javov. Tento trend sa priam symbolicky odzrkadlil v znížení veku trestno-právnej zodpovednosti u detí na 14 rokov veku (Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon).

Poruchami správania, ktoré sú v pozadí sociálno-patologických prejavov detí a mládeže, sa zaoberajú viaceré vedné odbory, najmä psychiatria, psychológia, špeciálna pedagogika, sociálna práca, právo. Najčastejšie sa s nimi stretávajú učitelia v školách a tieto aj spravidla prvé signalizujú, že socializácia dieťaťa neprebíha primeraným spôsobom. V prípade, že školy, poradenské centrá a iné ambulantné formy pomoci týmto deťom a ich rodinám nie sú dostatočne účinné, spoločnosť môže využiť inštitucionálnu formu starostlivosti, ktorá sa realizuje v špeciálnych výchovných zariadeniach. O týchto zariadeniach sa v našej spoločnosti veľa nehovorí, v skutočnosti sú na okraji jej záujmu. Teritoriálne umiestnenie zariadení v čase ich vzniku, za ktorý sa považujú najmä 60. roky minulého storočia, svedčí dokonca aj o ich fyzickom vyčlenení na okraj spoločnosti, väčšinou boli umiestňované do vzdialených okrajových častí miest, do budov pôvodne určených na iné účely, viaceré zariadenia dodnes využívajú priestory historických kaštieľov.

Prvou slovenskou inštitúciou zaoberajúcou sa problémovými deťmi bola Kráľovská polepšovňa v Košiciach založená v roku 1902. Odvtedy systém starostlivosti o deti s poruchami správania na Slovensku prešiel mnohými zmenami, ktoré sa odrážajú vo vyššej odbornosti prejavujúcej sa na jednej strane v systéme práce a na druhej strane u zamestnancov. Zmenou prešla i terminológia označujúca názvy inštitúcií a klientov. V súčasnosti je u nás 27 špeciálnych výchovných zariadení so zameraním na prácu s deťmi a mladými ľuďmi s dissocíálnymi poruchami správania, ktorých činnosť riadi školský zákon č. 245 Z. z. z roku 2008.

Diagnostické centrum v Záhorskej Bystrici - špeciálne výchovné zariadenie určené pre chlapcov vo veku od 15 do 18 rokov, sa v spolupráci s národnou sekciou Medzinárodnej spoločnosti výchovných komunit FICE rozhodlo podporiť otvorenejšiu, tvorivejšiu a efektívnejšiu spoločnú diskusiu špeciálnych výchovných zariadení a výskum v tejto oblasti tým, že v roku 2009 založilo nádejnú tradíciu medzinárodnej konferencie s názvom Križovatky, ktorá je určená pre špeciálne výchovné zariadenia a spolupracujúce inštitúcie. Prvý ročník konferencie Križovatky I v roku 2009 organizátori venovali mimoriadne dôležitej téme „Práca s rodinou“. Odznelo na nej 22 príspevkov českých a slovenských autorov.

14. októbra 2010 sa v Kultúrnom dome v Bratislave - Záhorskej Bystrici uskutočnil druhý ročník konferencie Križovatky II s hlavnou témou „Škola alebo výchova?“ Zámerom organizátorov bola (i napriek provokujúcemu vyzneniu tejto dilematickej

témy) výzva k rovnocennému prepojeniu všetkých podstatných zložiek uplatňujúcich sa v prevýchove detí a mládeže s narušeným socializačným procesom – vzdelaniu, výchove a psychoterapeutickej starostlivosti. Konferencie sa zúčastnilo 120 účastníkov a bolo prezentovaných 19 príspevkov.

Konferenciu otvoril prof. PhDr. M. Zelina, DrSc. príspevkom v pléne „Výchova k dobru“, v ktorom sa venoval najmä teórii autoregulácie a možnostiam rozvoja a výcviku autoregulačných schopností vo výchovnom a prevýchovnom procese detí.

Doc. PhDr. A. Škoviera, PhD. v príspevku „Špecifiká kultúry prevýchovných zariadení“ porovnával špeciálne výchovné zariadenia s „bežnou“ školou v 15 dôležitých oblastiach podieľajúcich sa na tvorbe kultúry inštitúcie.

V. Bechyňová, DiS. predstavila v príspevku „Zplnomocňovaním detí k posilování jejich sebemotivace“ ciele metodického projektu Českého centra pro sanaci rodiny STŘEP, o. s. „Povídej, nasloucháme Ti“, ktorého cieľom je zvýšiť percento detí, u ktorých merateľne dôjde k posilneniu ich motivácie a zodpovednosti za svoje správanie.

PhDr. D. Selko, CSc. sa venoval téme reziliencie, jej podmieňujúcim faktorom a výsledným podobám v reálnom živote v príspevku s názvom „(Pár úvah) k problematike reziliencie a výchova“.

Príspevky v pléne ukončili prednášajúce PhDr. P. Doležalová, ktorá sa venovala protektívnym a rizikovým faktorom v biologických, psychologických a sociálnych dominantách v prednáške „Životní dominanty rizikových a protektivních faktorů“ a PaedDr. M. Kravárová s prednáškou „Sociálně-patologické javy v rodinnej výchove“, kde so svojim spoluautorom Mgr. J. Baňárom identifikujú 10 dôležitých rizikových sociálno-patologických javov.

Konferencia ďalej pokračovala prednáškami v dvoch sekciách, príspevky sa venovali aktuálnym témam akými sú úlohy vzdelávania, výchovy a psychoterapie v prevýchovnom procese, šikanovanie, zvládanie záťažových situácií, sociálna opora a reziliencia u detí s poruchami správania, efekt zážitkovej therapeutickej skupiny detí s poruchami správania, možnosti využitia skupinovej dynamiky v reedukačnom procese, vzdelávanie detí s poruchami správania v podmienkach detského domova, prehľad príčin umiestňovania detí do špeciálnych výchovných zariadení.

V závere konferencie doc. PaedDr. V. Labáth, PhD. predstavil svoju pôvodnú „Typológiu porúch správania“, v ktorej navrhuje a odôvodňuje používanie termínu dissociálne poruchy správania.

Pozornosť vzbudila prezentácia českých autorov (firma Fragaría, s.r.o.), ktorá predstavila nový informačný systém pre správu agendy v zariadeniach náhradnej výchovy FOSTER. Predstavuje komplexnú a veľmi efektívnu pomôcku pri správe agendy, zaujala viacerých predstaviteľov špeciálnych výchovných zariadení a detských domovov.

Konferencie Križovatky sa po obidva roky zúčastnili okrem pracovníkov špeciálnych výchovných zariadení aj pracovníci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a pracovníci detských domovov, študenti a učitelia niektorých vysokých škôl. Organizátori konferencie to považujú za veľmi pozitívny znak, pretože znamená, že i keď je v našich podmienkach v oblasti inštitucionálnej starostlivosti o deti s poruchami správania

pomerne málo výskumnej a vedeckej činnosti, záujem o túto problematiku je v praxi vysoký nielen v špeciálnych výchovných zariadeniach, ale aj v spolupracujúcich organizáciách.

Ďalšie informácie k týmto podujatiam je možné najst':

HUDEČKOVÁ, V.: Medzinárodná konferencia Križovatky I. Prevencia, roč. IX, č.1/2010, 2/2010, Bratislava : ÚIPŠ, s. 77 – 78, ISSN 1336-3689.

HUDEČKOVÁ, V., BRYNDZÁK, P. (Eds.): Križovatky I 2009. Recenzovaný zborník z medzinárodnej konferencie „Práca s rodinou“. Bratislava : Maclix, 121 s. ISBN978-80-969253-1-5.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

Zákon č. 245/2008 Z. z. Školský zákon

Viera Hudečková

KONFERENCIE, KURZY, VÝCVIKY

SLOVENSKÁ PSYCHOLOGICKÁ SPOLOČNOSŤ PRI SAV

A

ČESKOMORAVSKÁ PSYCHOLOGICKÁ SPOLEČNOST

Vás pozývajú na

29. Psychologické dni

„Cesty k múdrosti“

Venované životnému jubileu Prof. PhDr. Imricha Ruisela, DrSc.

Bratislava, 5. – 6. september 2011

Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského

Mlynské luhy 4, 821 05 Bratislava

Tematické zameranie psychologických dní umožňuje reflektovať najnovšie výskumné trendy v rôznych oblastiach psychológie. Výbor SPS pri SAV pozýva všetky kolegyně a kolegov najmä s príspevkami, ktoré sa budú zameriavať na analýzu súčasných trendov výskumu na uvedenú tému u nás i vo svete. Ako po iné roky, možno prihlásiť príspevky a postery aj na iné témy zo psychologického praxe a teórie.

Konferencia je organizovaná pri príležitosti **70. narodenín Prof. PhDr. Imricha Ruisela, DrSc.**, významného predstaviteľa slovenskej psychológie, vedca roka a dlhoročného riaditeľa Ústavu experimentálnej psychológie SAV v Bratislave.

Registrácia

Registrácia účastníkov na konferenciu sa bude realizovať výlučne cez on-line internetový formulár, ktorý je dostupný na **stránke Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV** www.SlovenskaPsychologickaSpolocnost.sk, pod odkazom Psychologické dni 2011.

Termín online prihlásenia vrátane podania abstraktu pre aktívnych účastníkov je 15. jún 2011. Po tomto termíne nebudú môcť byť prihlášky akceptované.

Konferenčný poplatok

Pre členov SPS pri SAV a ČMPS je konferenčný poplatok 25 Eur (pri prezentácii sa treba preukázať dokladom o zaplatení členského príspevku za rok 2011). Pre ostatných účastníkov je konferenčný poplatok 40 Eur. Konferenčný poplatok treba uhradiť v hotovosti pri registrácii a slúži na pokrytie organizačných nákladov podujatia a vydanie zborníka príspevkov z konferencie.

Dôchodcovia a študenti môžu platiť znižujúcu sumu 5 Euro, avšak bez nároku na zborník z konferencie. V prípade záujmu o zborník, treba uhradiť konferenčný poplatok v plnej výške.

Ubytovanie

Organizátori podujatia nezabezpečujú ubytovanie účastníkom. Každý účastník si ubytovanie rezervuje individuálne. Zoznam ubytovacích zariadení rôznej cenovej hladiny je dostupný napr. na stránke www.visit.bratislava.sk.

Priebežné informácie o konferencii budú zverejňované na stránke Slovenskej psychologickej spoločnosti pri SAV www.SlovenskaPsychologickaSpolocnost.sk, pod odkazom Psychologické dni 2011. Prípadné ďalšie otázky môžete adresovať na e-mailovú adresu SPS pri SAV sps@savba.sk.

Pokyny pre aktívnych účastníkov 29. Psychologických dní 2011

1. **Ústna prezentácia** – maximálny čas prezentovania je **15 minút, vrátane diskusie**.
2. **Postery** – maximálny rozmer posteru je **90 x 120 cm**. Prezentácia posterov sa uskutoční počas posterovej sekcie. Povinnosťou každého prezentujúceho autora je byť prítomný pri svojom posterovom príspevku počas celého priebehu sekcie. Neprítomnosť autora sa považuje za neodprezentovanie príspevku a takýto príspevok nebude publikovaný v zborníku.

Pokyny pre príspevky do zborníka z 29. Psychologických dní 2011

Príspevok musí byť napísaný typom **Times New Roman** v rozsahu **maximálne 5 strán** naformátovaných v tejto forme:

1. **Názov** – veľkými písmenami, bold, veľkosť písma 14.
2. **Autor/i** – priezvisko s veľkými písmenami, krstné meno/á s veľkými začiatočnými písmenami, bold, veľkosť písma 12.
3. **Za menom autora/ov uviesť adresu pracoviska aj e-mailovú adresu.**
4. **Text príspevku** – veľkosť písma 12, riadkovanie 1.5, okraje 2.5 cm zo všetkých strán, nezarovnávať text sprava.
5. **Každý príspevok**, v ktorom je citovaný zdroj informácie, musí mať aj **zoznam použitej literatúry podľa normy** (nie je možné na konci príspevku uvádzať napr. „literatúra je u autora“ a pod.).
6. **Všetky informácie sú priebežne dostupné na www.SlovenskaPsychologickaSpolocnost.sk.**

Príklad:

AKO POMÔČŤ PSYCHOLÓGOM V RANOM KAPITALIZME

Rudolf MRKVIČKA

Ústav pre lepší rozvoj človeka, Dolná 18, 425 87 Sabinov, e-mail: mrkvicka@slovakia.sk

Katedra psychológie FIF UK v Bratislave

si Vás dovoľuje pozvať na

Študentskú vedeckú konferenciu 2011

z príležitosti

katedrového kola
študentskej vedeckej a odbornej činnosti

11. 3. 2011

piatok

o 8,30 h

**FIF UK Bratislava, Gondova 2
G 241**

Katedrového kola študentskej vedeckej a odbornej činnosti
sa majú možnosť zúčastniť

**študenti 1. až 3. ročníka bakalárskeho štúdia na KP FIF UK
a**

**študenti 1. a 2. ročníka magisterského štúdia na KP FIF UK
so svojimi prácami**

**v rozsahu 30 – 40 normostrán (vrátane literatúry a bez príloh)
(1 normostrana = 1800 znakov)**

**Práce treba prihlásiť do 1. 3. 2011
a**

odovzdať do 7. 3. 2011 (v elektronickej a vytlačenej podobe) doc. PhDr. M. Bratskej, CSc.

**11. ročník medzinárodnej a 12. ročník celoštátnej konferencie študentskej vedeckej a
odbornej činnosti - víťazov katedier psychológie vysokých škôl z ČR a SR
sa uskutoční**

4. – 5. 4. 2011

na Katedre psychológie FF UP v Olomouci.

**KATEDRA PSYCHOLOGIE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI**

**VÁS ZVE NA
MEZINÁRODNÍ
STUDENTSKÉ PSYCHOLOGICKÉ DNY 2011**

11. ROČNÍK MSPD SE KONÁ VE DNECH:

4.-5. dubna 2011

**SOUČASNĚ PROBĚHNE
CELOSLOVENSKÉ KOLO ŠPD**

Základní informace k organizaci soutěže

Soutěž bude probíhat v budově RCO (Regionální centrum Olomouc).

Podmínky pro přihlášení soutěžních prací:

- Každá katedra může nominovat maximálně dva studenty, kteří budou prezentovat své studentské práce. Podmínka, maximálně dva studenti za každou katedru, platí i pro případ, že nominované práce mají více jak jednoho autora.
- Každá katedra může nominovat jednoho zástupce (akademického pracovníka) do poroty. Hodnocení prací bude na základě kritérií, která každý porotce obdrží předem.
- Mezinárodní kolo soutěže bude rozděleno na dvě sekce – na bakalářskou a magisterskou. V každé sekci budou vyhlášeny vítězné práce.

Do bakalářské sekce budou zařazeni studenti (a jejich práce), kteří v době konání soutěže studují na úrovni bakalářského stupně studia (nebo 1. až 3. ročník pětiletého magisterského studia).

Do magisterské sekce budou zařazeni studenti, kteří v době konání soutěže studují na úrovni navazujícího magisterského studia (příp. 4. či 5. ročník pětiletého magisterského studia). Pro zařazení do sekce je tedy určující aktuální ročník studia.

Parametry soutěžních prací:

- Maximální rozsah: 30-40 normostran, bez příloh (normostrana = 1800 znaků).
- Struktura práce by měla odpovídat odbornému textu.
- Součástí soutěžní práce je abstrakt v rozsahu maximálně 1500 znaků v českém/slovenském jazyce a dále jeho anglická verze. Abstrakty musí být zaslán v předstihu před termínem odevzdání plné verze soutěžní práce.
- Ústní prezentaci soutěžních prací je vymezen časový limit 15 min., dalších 10 minut je vyhrazeno diskusi. Při překročení časového limitu může být prezentace přerušena. Při prezentaci lze využít dataprojektor, (jiné požadavky na techniku sdělte při zaslání přihlášky do soutěže).

Ceny pro účastníky:

Vítáme možnosti vašich kateder přispět na ceny účastníkům soutěže (knihy, časopisy, sborníky atd.)

Důležité termíny:

do **29.10.2010** potvrzení účasti na soutěži, uvedení kontaktní osoby za vaši katedru, včetně elektronické adresy, na kterou budeme nadále zasílat informace o soutěži. Dále sdělení předběžného počtu účastníků za přihlašovanou katedru. Vše zasílejte na adresu: lemrovas@ff.upol.cz

Soutěžní práce musí být odevzdány:

do **14.3. 2011** 1x v elektronické verzi (ve formátu pdf) na adresu

do **14.3. 2011** abstrakt (v požadovaném rozsahu, jazyk český či slovenský a anglický)

do **21.3. 2011** 2x v tištěné verzi na adresu - Katedra psychologie,
Filozofická Fakulta Univerzity Palackého Olomouc, Křížkovského 10,
771 80 Olomouc.

Další termíny:

do **14.3. 2011** nahlášení (jmenovitě) účastníků soutěže (1 porotce, 2 studenti)

Bližší informace týkající se organizačního zajištění soutěže budou zaslány dodatečně (ubytování, strava, konkrétní místnosti určené pro soutěž, časový harmonogram apod.).

Těšíme se na setkání v Olomouci v roce 2011 při dalším ročníku mezinárodní soutěže studentských prací,

Doc. PhDr. Vladimír Řehan
vedoucí Katedry psychologie FF UP Olomouc

a

PhDr. Soňa Lemrová, PhD.
vedoucí organizačního týmu MSPD Olomouc 2011

lemrovas@ff.upol.cz

8. a 9. marca 2011

zorganizuje Slovenská adlerovská spoločnosť seminár *Nevera v párovej terapii*. Okrem slovenských lektorov D. Čechovej, M. Kuklišovej, K. Ludrovskej a B. Mesárošovej sa predstaví hlavný lektor Doc. Dr. Paul Peluso, PhD. z Florida Atlantic University v USA.

Paul navštívil Slovensko viackrát a pri jednom výcvikovom pobyte mal prednášku o nevere (napísal o nej i knihu), ktorá mala obrovský úspech. Preto sme ho pozvali opäť a srdečne pozývame i Vás, záujemcov o párovú psychoterapiu.

Kontaktné informácie:

adler.sk@gmail.com

0905 269 537

2. – 5. júla 2011

sa uskutoční **VII. ročník Adlerovských letných stretnutí**. Pozvaným lektorom je tentokrát francúzsky adlerovský psychoterapeut Alain Drimmer. Alain pochádza z rodiny Rudolfa Dreikursa, jeho mama bola Dreikursovou sesternicou. Študoval psychológiu na Sorbonne a potom v Chicagu.

Alain je spolumajiteľom psychoterapeutickej ambulancie Counselling Interventions v Paríži a téma letných stretnutí, ktorú bude prezentovať, je *Metódy adlerovskej psychoterapie*.

Kontaktné informácie:

adler.sk@gmail.com

0905 269 537

Október 2011

sa uskutoční Medzinárodná vedecká konferencia pri príležitosti 20. výročia vzniku Katedry psychológie na PF UMB, Banská Bystrica. Hlavnou témou konferencie sú: *Aktuálne otázky pedagogiky, psychológie a poradenstva*

PREHLAD KONFERENCEŇNÝCH PODUJATÍ

Vo svete

October 20 - 22, 2010
XVIII Congreso Mexicano de
Psicologia
Mexico City, Mexico
URL: www.psicologia.org.mx

October 21 - 24, 2010
33rd Annual International Conference
on The Psychology of The Self
Antalya, Turkey
URL: [www.psychologyoftheself.com/
conference/](http://www.psychologyoftheself.com/conference/)

November 11 - 13, 2010
Intercultural aspects of mental
disorders
Heidelberg, Germany
URL: www.chgdp.org/conference/

November 17 - 19, 2010
The Sixth World Conference on the
Promotion of Mental Health and
Prevention of Mental and Behavioral
Disorders
Washington DC, USA
URL: <http://wmhconf2010.hhd.org/>

November 18 - 21, 2010
51st Annual Meeting of the
Psychonomic Society
St. Louis, Missouri USA
URL: [www.psychonomic.org/annual-
meeting.html](http://www.psychonomic.org/annual-meeting.html)

November 24 - 29, 2010
2010 General Assembly, International
Social Sciences Council
Nagoya, Japan
URL: www.worldsocialscience.org

December 2 - 5, 2010
International Conference on Education
and Educational Psychology
Kyrenia, Cyprus
URL: www.iceepsy.org

December 14 - 16, 2010
Sixth African Conference on
Psychotherapy
Kampala, Uganda
URL: [www.apa.org/news/events/2010/
african-psychotherapy.aspx](http://www.apa.org/news/events/2010/african-psychotherapy.aspx)
Contact: pnantume@yahoo.com This e-
mail address is being protected from
spambots. You need JavaScript enabled to
view it

2011

March 31 – April 2, 2011
Biennial Meetings of the Society for
Research in Child Development
Montreal, Canada
URL: www.srcd.org

April 14 - 16, 2011
Annual Meeting of the Society for Industrial & Organizational Psychology
Chicago, ILlinois, UA
URL: www.siop.org/Conferences/futconf.aspx

April 27 - 30, 2011
Annual Meeting and Scientific Sessions, Society of Behavioral Medicine
Washington, D.C., USA
URL: www.sbm.org/meetings

May, 2011
XVth European Congress of Work and Organizational Psychology
Maastricht, Netherlands
URL: www.eawop.org

June 26 - 30, 2011
Interamerican Congress of Psychology (CIP-SIP)
Medellin, Colombia
URL: www.sipsych.org

July 4 - 8, 2011
XIIth European Congress of Psychology (ECP)
Istanbul, Turkey
URL: www.ecp2011.org

July 7 - 8, 2011
2nd Asia Pacific Rim International Counselling Conference: Indigenization and Multiculturalism
Hong Kong
URL: www.asiapacificrimcounselling.com

July 12 - 16, 2011
International Association for Research in Economic Psychology Conference
Exeter, UK
URL: <http://people.exeter.ac.uk/SEGLea/iarep/conf2011/>

July 18 - 20, 2011
32nd Stress and Anxiety Resarch Society Conference (STAR)
Muenster, Germany
URL: www.star-society.org/html/conferences.html

July 23 - 26, 2011
Second World Congress on Positive Psychology
Philadelphia, USA
URL: <http://community.ippanetwork.org/IPPANETWORK/IPPANETWORK/SecondWorldCongress>

July 31 - August 4, 2011
45th International Congress of the International Society for Applied Ethology
Indianapolis, Indiana USA
URL: www.applied-ethology.org/isaemeetings.htm

August 4 - 7, 2011
119th Annual Convention of the
American Psychological Association
Washington, DC, USA
URL: www.apa.org/convention

August 23 - 27, 2011
15th European Conference on
Developmental Psychology
Bergen, Norway
URL: www.esdp.info

August 24 - 28, 2011
6th World Congress for
Psychotherapy
Sydney, AUSTRALIA
URL: www.wcp2011.org

Na Slovensku a v Čechách

December, 3 - 4, 2010
Medzinárodná konferencia
„Preventívne programy sociálno-
emocionálneho učenia pre žiakov
základných škôl“
Miestny úrad, Bratislava - Ružinov

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP) bol založený v roku 1964 ako rezortné vedecko-výskumné pracovisko Ministerstva školstva s celoštátnou pôsobnosťou. Od svojich začiatkov sa ako jediné pracovisko zaoberá komplexným výskumom psychologických aspektov vývinu detí a mládeže v norme i patológii.

Výskumné aktivity sa zameriavajú nielen na oblasť základného výskumu, ale vzhľadom na rezortný charakter inštitúcie získané poznatky sú pretvárané do podoby priamo využiteľnej vo výchovnej a vzdelávacej praxi. V tejto oblasti VÚDPaP vychádza tiež v ústrety aktuálnym požiadavkám a potrebám tak, ako sa tieto vyskytujú v rezorte.

Výskum sa orientuje tiež na skúmanie podmienok kognitívneho, sociálneho a osobnostného vývinu detí a možností jeho optimalizácie v prostredí rodiny, školy, v rôznych typoch zariadení; experimentálne sa overujú modely starostlivosti o nadané deti, deti zdravotne a sociálne znevýhodnené ako aj na prevenciu a riešenie sociálno-patologických javov.

VÚDPaP poskytuje psychologické a poradenské služby, zaoberá sa starostlivosťou o deti so špeciálnymi edukačnými potrebami, v náplni má koordináciu činností systému poradenských zariadení v rezorte školstva, organizuje semináre, kurzy, výcviky a školenia, vykonáva posudzovateľskú a expertíznu činnosť.

Odberateľom výsledkov sú orgány štátnej správy v školstve, školy a školské zariadenia, vedecká komunita a odborná verejnosť, deti so špeciálnymi edukačnými potrebami a ich rodičia, vysoké školy, študenti i laická verejnosť.

VÚDPaP má aj dve elokované pracoviská – Detské centrum (DC) a Metodicko-výskumný kabinet výchovného a psychologického poradenstva a prevencie (skrátene: MVK).

DC zabezpečuje multidisciplinárnu starostlivosť o deti s postihnutím, s vývinovými poruchami učenia či nerovnomerným vývinom a poskytuje rodinám týchto detí poradenstvo. Súčasne slúži ako báza pre experimentálne overovanie inovačných postupov v oblasti výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi edukačnými potrebami. Služby DC využíva každoročne okolo 380 klientov, ktorým sa poskytujú systematické diagnostické, terapeutické a poradenské sedenia (psychologické, logopedické, neurologické, psychiatrické, fyzioterapeutické, špeciálno-pedagogické a sociálne).

MVK metodicky vedie a odborne pomáha poradenským zariadeniam v rezorte školstva, realizuje odborné semináre a výcviky, vytvára relevantné metodické materiály. V rámci skvalitňovania metodickej činnosti MVK koordinuje prácu expertných skupín pre jednotlivé oblasti činnosti systému výchovného poradenstva a prevencie.

VÚDPaP je vydavateľom odborného periodika **Psychológia a patopsychológia dieťaťa**. Dôležitou súčasťou je tiež vydávanie neperiodickej tlače – recenzované zborníky, metodické príručky, metodické materiály ai. Informačno-edičné stredisko pripravuje rešerše a poskytuje ďalšie služby nielen pracovníkom VÚDPaP, ale aj externým záujemcom.

Tradičiou sa stala konferencia **Dieťa v ohrození**, na organizovaní ktorej sa spolupodieľajú viaceré inštitúcie a ktorá sa v tomto roku konala 19. krát. Konferencia sa tematicky orientuje na aspekty dôležité pre primeraný vývin detí a mládeže; prezentujú sa tu príspevky z rôznych organizácií, ktoré majú za cieľ pomáhať jednotlivcom a skupinám v záujme skvalitniť ich život.

Hlavným poslaním VÚDPaP je **vedecko-výskumná činnosť**.

Inštitúcia sa úspešne zapája do riešenia grantových úloh (VEGA). Popri nich rieši početné **inštitucionálne výskumné úlohy**; vo svojich plánoch má aj nevýskumné úlohy – termínované i stále; realizuje tiež operatívne úlohy mimo plánu hlavných úloh.

Uskutočňujú sa prieskumné činnosti v spolupráci so zahraničnými inštitúciami, ktoré sú zamerané napr. na drogovú závislosť.

Pozornosť sa v posledných rokoch sústreďuje na **adaptovanie a šandardizáciu** nových psychodiagnostických metodík, čo reflektuje potreby poradenských zariadení, v ktorých sa masívne používajú i metodiky pomerne zastaralé a/alebo preložené bez aktuálnej šandardizácie pre našu populáciu (ako to bolo v minulosti bežné). Táto činnosť sa realizuje v spolupráci so zahraničnými vydavateľmi.

VÚDPaP sa zameriava aj na **vzdelávaciu činnosť**, ktorá tiež predstavuje aplikačnú rovinu prenášania získaných poznatkov do praxe: napríklad prostredníctvom akreditovaného špecializačného inovačného štúdia pre učiteľov pomáha skvalitniť výučbu nadaných žiakov; štúdium je určené pedagógom a špeciálnym pedagógom, no zúčastňujú sa ho i psychológovia z CPPPaP a školskí psychológovia. Realizujú sa aj ďalšie aktivity v súvislosti s kariérnym rastom odborných zamestnancov škôl a školských zariadení.

Pracovníci VÚDPaP spolupracujú s rôznymi štátnymi a mimovládnyimi domácimi i zahraničnými organizáciami a inštitúciami, komisiami a združeniami, kde sú viacerí z nich oslovení ako odborníci v jednotlivých oblastiach.

Výskumné aktivity sa intenzívne a dlhodobo venujú problematike rómskych detí z málo podnetného, jazykovo a kultúrne odlišného prostredia. Zisťujú sa špecifiká v ich kognitívnom vývine, čo poskytuje významné informácie pre lepšie porozumenie osobitostiam týchto detí, ktoré podmieňujú či ovplyvňujú percipované ťažkosti v edukačnom procese i v procese sociálneho začleňovania. Tieto poznatky tvoria bázu pre identifikovanie potrebných úprav v školskom prostredí a vo výchovných postupoch. Aktuálnou témou je tvorba testu na zisťovanie školskej pripravenosti, testu, ktorý bude rešpektovať ich špecifiká vo vývine (vplyvy rodinnej výchovy, komunitných tradícií a pod.), a tak pomôže lepšie nasmerovať a/alebo upraviť vzdelávacie podmienky.

Ďalšou dlhodobou koncepčne zameranou činnosťou je starostlivosť o nadané deti, vytváranie a overovanie vhodných edukačných postupov so závermi ústiacimi do prípravy základných pedagogických dokumentov. Sleduje sa aj oblasť osobnostného vývinu nadaných študentov.

V rámci pozitívnej psychológie sa sledujú koreláty kvality života, intrapsychických väzieb v súvislosti s rozvíjaním sebaocenenia a sebaúcty u žiakov.

Výskum zameraný na sluchovo postihnuté deti sa zavŕšil vytvorením interaktívneho programu, ktorý napomáha rozvíjať empatiu a sociálnu kooperáciu medzi intaktnými a integrovanými žiakmi.

Výstupmi vedecko-výskumnej a metodickej činnosti pracovníkov VÚDPaP sú početné štúdie v periodickej i neperiodickej vedeckej a odbornej tlači, monografické práce, populárno-vedecké články, prednášky a ďalšie formy prezentácií.

Uvedené informácie sú len heslovitým prehľadom bohatej činnosti VÚDPaP v poslednom čase. Podrobnejšie údaje na nachádzajú na www.vudpap.sk. Prostredníctvom stránky sa možno dozvedieť viac o jednotlivých aktivitách a ich výsledkoch, o činnosti pracovísk a výstupov, ktoré sa realizovali v poslednom období.

Eva Farkašová

ADLEROVSKÉ LETNÉ STRETNUTIA

Tradícia odbornospoločenských podujatí

Slovenská adlerovská spoločnosť (www.alfredadler.sk) organizuje pre svojich členov, ich rodinných príslušníkov, priateľov, známych, priaznivcov a deti každoročne štvordňové tematické odbornospoločenské podujatie s názvom **Adlerovské letné stretnutia**. Poslaním podujatí je šíriť na Slovensku myšlienky Alfreda Adlera a jeho nasledovníkov - teóriu osobnosti, psychologický smer, psychoterapeutický systém, ale aj životnú filozofiu. Hlavnou ideou stretnutí je Adlerov odkaz, v ktorom zdôraznil potrebu preniesť psychologické poznatky z pracovne psychológa do verejného povedomia a jeho presvedčenie, že prevencia je lepšia a účinnejšia ako liečba.

Organizátorky koncipujú program opakovane ako poznávanie overených postupov rozvoja potenciálu a silných stránok človeka, prehlbovanie jeho zodpovednosti k občianskej spoločnosti a k životu. V stretnutiach si dávajú za cieľ poskytnúť pre široký okruh záujemcov, profesionálov aj laikov, jedinečnú príležitosť a stimulujúce prostredie, v ktorom sa snúbi vzdelávanie v adlerovskej psychológii s príjemnými voľnými chvíľami, strávenými v kruhu priateľov, rovnou mierou vytvárať podmienky pre profesionálny a osobnostný rast a oddych. S týmto zámerom sa podujatia konajú v období letných prázdnin a dovoleniek, prítomní si sami regulujú pomer prijatých informácií, zážitkov a relaxu. Vítané sú všetky prejavované príspevky posilňovania citu spolupatričnosti a vzájomného

porozumenia. Na konci adlerovského leta každý účastník dostáva Certifikát o účasti, podpísaný zahraničným lektorom.

Program je určený pre psychológov, psychoterapeutov, lekárov, zdravotníckych a sociálnych pracovníkov, špeciálnych a liečebných pedagógov, učiteľov, odborníkov ďalších pomáhajúcich profesií, poradcov, študentov všetkých úrovni vysokoškolského štúdia, rodiny, pestúnske a náhradné rodiny, pre ľudí, ktorí chcú lepšie rozumieť sebe a svojim vzťahom. Súčasťou podujatia je špeciálny Program pre deti vo veku 7 – 11 rokov a pre mládež vo veku 12 – 17 rokov, ktorí majú veľa príležitostí zabávať, učiť a stretávať sa s rovesníkmi v povzbudzujúcej atmosfére, venovať sa športovým, výtvarným a hudobným hrám v skupine, sebapoznávacím a sebarozvíjajúcim aktivitám.

1. Adlerovské letné stretnutia (30. júl – 2. august 2005, Modra – Harmónia)

Prvý ročník sa konal počas horúcich letných dní v lesnom prostredí malebných Malých Karpát, kde sa našťastie večer tropická teplota príjemne ochladila a bolo možné poprechádzať sa a posediť vonku pod stromami, porozprávať sa s kolegami, zoznámiť sa s neznámymi, zhodnotiť program, vymieňať si myšlienky a názory.

Hlavnou témou bola **Rodinná terapia a poradenstvo, rodičovstvo**, zahraničným hosťujúcim lektorom **Francis X. WALTON, PhD.**, poradenský psychológ so súkromnou praxou, konzultant a prezident Adlerovských centier starostlivosti o deti, Columbia, South Carolina, USA, prizvaný člen fakulty Adler School of Professional Psychology, Chicago a exprezident North American Society of Adlerian Psychology. Teóriu a metódy adlerovskej rodinnej terapie a poradenstva prezentoval predovšetkým cez demonštrácie práce s rodinami s malými deťmi a adolescentmi. Následná analýza procesu a diskusia o problémoch, s ktorými sa poradenský psychológ, rodič alebo učiteľ v takýchto prípadoch často stretáva, boli ukážkou vysokej kvality vzdelávania a bohatých skúseností lektora. Adlerovskou optikou boli nahliadané interakcie medzi rodičmi a deťmi, rodinná dynamika, zrozumiteľne boli ilustrované adlerovské princípy utvárania vzťahov: rodinné hodnoty, rodinná konstelácia, rodinná atmosféra, najpozoruhodnejšie zistenia, a pod.

Slovenské lektorky prezentovali svoje príspevky – D. Čechová: *Typológia v adlerovskej psychológii*, M. Kuklišová: *Povzbudzovanie – malý zázrak?*, K. Ludrovská: *Krátkodobá adlerovská psychoterapia a poradenstvo*, B. Mesárošová: *Vzťah medzi pohlaviami z pohľadu adlerovskej psychológie*, *Autentické spomienky Sophie de Vries na Alfreda Adlera*, Z. Vojtová: *Individuálna a skupinová práca s adolescentmi*.

Účastníci mohli vidieť videozáznam prednášky G. Mozdzierz: *Súkromná logika v praxi adlerovského terapeuta* a P. Peluso: *Adlerovská párová terapia*. Supervíziu svojej kazuistiky absolvovali E. Bulla, D. Kubičková, V. Stanislav. Relaxáciu viedla K. Ludrovská. Program pre deti zostavili B. Holická, K. Kuklišová a F. X. Walton.

2. Adlerovské letné stretnutia (8. – 11. júl 2006, Opátka pri Košiciach)

Druhý ročník odborno – spoločenského podujatia sa konal v romantickom kúte našej republiky, na východnom Slovensku, pri vodách priehrady Ružín. Sporné leto sa uprostred prírody stalo príjemným spoločníkom, rovnako ako dobrosrdečnosť ľudí, ktorí sa tu zišli. Atmosféru charakterizovala hlavne náklonnosť a veselosť počas workshopu a večer pri ohni a speve. Deti sa stmelili do nerozlučnej družiny a spoločne spriadli mnoho dobrodružstiev.

Hlavnou témou bola ***Párová psychoterapia a poradenstvo***, zahraničným hosťujúcim lektorom **Paul R. PELUSO, PhD.**, koordinátor študijného programu a asistent profesora pre Poradenstvo mentálneho zdravia z Katedry vzdelávania poradcov, Florida Atlantic University, USA, manželský a rodinný terapeut s licenciou a supervízor, menovaný Americkou asociáciou manželskej a rodinnej terapie (AAMFT). Lektor prostredníctvom demonštrácií, kazuistických štúdií a hrania rolí prezentoval princípy párovej adlerovskej terapie a poradenstva, predvádzal účinnosť adlerovského prístupu. Medzi diskutovanými témami boli: a) používanie adlerovských techník pri práci s pármí (napr. analýza životného štýlu, rané spomienky, genogramy); b) úloha moci a rovnosti vo vzťahoch; c) práca s emóciami; d) Adler, páry a sex; e) terapia nevery; f) porovnanie adlerovskej terapie s inými modernými školami párovej terapie.

Slovenské lektorky prezentovali príspevky - D. Čechová: *Rodičovstvo - čo funguje a čo nie?*, M. Kuklišová: *Spolupráca a povzbudzovanie - adlerovský prístup*, K. Ludrovská: *Životný príbeh v adlerovskej a naratívnej terapii*, B. Mesárošová: *Rozprávky v adlerovskej psychoterapii*.

Supervíziu kazuistiky absolvovali A. Kostelníková a M. Kuklišová. Relaxáciu viedol V. Stanislav. Z videozáznamu bola ponúknutá prednáška W. G. Nicolla *Adlerovská krátkodobá psychoterapia*. O program pre deti sa starali J. Hasenöhrlová a P. R. Peluso.

3. Adlerovské letné stretnutia (14. – 17. júl 2007, Krahule – geografický stred Európy)

Na stredné Slovensko, do centrálnej časti Kremnických vrchov, do horskej obce Krahule, meral cestu tentokrát rekordný počet účastníkov, prišli prevažne mladí ľudia a študenti. Tropické horúčavy krotila nadmorská výška 880 metrov a servírovala ich na slovenský spôsob, na osvieženie sa nepretržite podávala mládežnícka bezprostrednosť a humor. Dni boli zaujímavé odbornými informáciami, večere, predĺžené koľkokrát do svitania, psychohrami a spevom pri svetle ohňa, neskôr len pri svite mesiaca.

Hlavnou témou bolo ***Rodičovstvo – teória a prax individuálnej psychológie***, zahraničným hosťujúcim lektorom **Roman BORBOA, PhD.**, prezident Švajčiarskej adlerovskej spoločnosti so sídlom v Zürichu. O rodičovstve uvažoval v súvislostiach s osobnosťou rodičov, komunikáciou, rozmaznávaním a zanedbávaním, povzbudzovaním. Veľmi obľúbené ukážky poradenskej práce s rodinami dopĺňal analýzou procesu a diskusiami.

Slovenské lektorky prezentovali príspevky - D. Čechová: *Budovanie partnerstva s adolescentmi*, M. Kuklišová: *Povzbudzovanie – lepšie ako odmena a trest*, K. Ludrovská: *Proces a poradenské zručnosti v adlerovskej psychoterapii*, B. Mesárošová: *Ako porozumieť egocentrizmu adolescentov a prekonávať ich odpor*.

Relaxáciu viedla B. Mesárošová. Z videozáznamu prednášal J. R. Bitter na tému *Adlerovská skupinová psychoterapia*. Program pre deti pripravili J. Hasenöhrlová a R. Borboa.

4. Adlerovské letné stretnutia (5. – 8. júl 2008, Oravská priehrada)

Orava srdečne a štedro otvorila svoju náruč doširoka a usmievala sa nad starosťami účastníkov, ktoré mali s prerozdeľovaním času medzi lákadlá bohatého odborného programu a pestrej prírody. Netradičná problematika silne priťahovala pozornosť k

odborným poznatkom, sloboda priestoru ju magneticky otáčala k lesu, oblohe a vodnej hladine, k hypnotizujúcim obrazom, ktoré maľovali slnečné dni alebo nočná prietrž mračien.

Hlavnou témou bola *Metaterapia a životný štýl*, zahraničným hosťujúcim lektorom **Erik MANSAGER, PhD.**, psychoterapeut a psychológ, lektor Adler School of Professional Psychology, Chicago, USA. Trpezlivo a zainteresovane hovoril o metaterapii v kontexte adlerovskej psychoterapie, ilustroval proces vytvárania definitívnych významov a transcendencií, predviedol praktické techniky a uplatnil zážitkové učenie. Ešte zaujímavejšou bola príležitosť vidieť na vlastné oči jeho pokojný prejav pri práci s rodinou a ranými spomienkami, sledovať bezprostredné zmeny v myšlienkach a na tvárach rodičov a ich „problémového“ adolescenta počas 90-minútového poradenského rozhovoru.

Slovenské lektorky, D. Čechová, K. Ludrovská, B. Mesárošová, prezentovali výsledky vlastnej terapeutickej práce a predstavili zaujímavé kazuistické štúdie. Program pre deti a mládež viedol E. Mansager.

5. Adlerovské letné stretnutia (4. – 7. júl 2009, Drienica)

Na základe milého pozvania našich verných priateľiek, B. Balogovej a T. Gallovej, sa Adlerovské stretnutia opäť vychystali putovať na východ Slovenska, cieľovou destináciou bol Šariš, rekreačná oblasť Čergovského pohoria. Slovanmi účastníčky, L. Stankovej, sa okrem krásneho zariadenia a prvotriednych služieb (posilňovňa, sauna, jacuzzi) dalo dosýta poprechádzať po okolí a nadýchať horského vzduchu, pobaviť sa na smiešnych historkách o kolegoch, skúšajúcich, či študentoch (ktorí tam neboli ~), spoznať príjemných ľudí a naučiť sa veľa nových vecí.

Hlavnou témou bola *Adlerovská analýza a terapia sexuálnych problémov a dysfunkcií*, zahraničným hosťujúcim lektorom **Samuel SCHÜRER**, švajčiarsky poradenský psychológ so súkromnou praxou, ktorý žije v Lotyšsku a vedie Inštitút pre individuálnu psychológiu v Rige. Podľa názoru L. Stankovej, lektor nesklamal, zaujali ju prezentované prepojenia sexuálnych dysfunkcií s osobnostnou štruktúrou a biografiou človeka, originálna typológia neurotických partnerstiev, cvičenia na individuálnu aj skupinovú prácu a diskusiu, „pikantná“ práca so sexuálnymi fantáziami.

Vedúcimi Programu pre deti sa stali takpovediac absolventi predchádzajúcich podujatí, K. Čechová a B. Ludrovský, pomáhal im aj S. Schürer.

6. Adlerovské letné stretnutia (3. – 6. júl 2010, Modra - Harmónia)

Po piatich rokoch sa Adlerovské leto vrátilo do Modry – Harmónie. Stalo sa tak aj preto, že pôvodne plánovaný pobyt v divočine Muránskej planiny, prekazil neseriózný prístup majiteľa miestneho rekreačného strediska. Hoci mágiu hôr suplovali menej hlboké listnaté lesy, identická belasosť oblohy a životodarnosť slnečných lúčov boli všetkým po celý čas plne k dispozícii.

Pozvanie prijal vážený bard adlerovskej psychológie, **Gerald MOZDIERZ, PhD.** – klinický psychológ a certifikovaný psychoterapeut so súkromnou praxou z Chicaga, ktorý pôsobí dlhé roky v najväčšej nemocnici pre veteránov v USA, profesor na Katedre psychiatrie a behaviorálnych neurovied na Loyola University, autor odborných článkov

a kníh, o reputácii ktorého svedčí i zaradenie do prestížnej publikácie Americký muž vedy.

Za svoj potmehúdsky úsmev a zábavné herecké výkony, ktorými neverbálne ilustroval hovorené slovo, dokonale ukryl pravdu o svojom fyzickom veku a jeho mentálna mladosť dávala o sebe vedieť húževnatosťou, s akou pracoval sám, takpovediac od svitu do mrku, s početnou skupinou účastníkov/čok. Tému, s ktorou prišiel na Slovensko ***Ako porozumieť emóciám?*** rozvíjal prednostne prakticky. Zoznámenie s emóciami robil formou demonštrácií terapeutickej práce a analýzy procesu, otvoreného diskusného fóra, supervíziou kazuistík. „Live“ práca s dobrovoľnými klientkami a bezpečie, ktoré im vytvoril bolo pre prítomných natoľko prítiažlivé, že nie všetky záujemkyne o osobný rozhovor s ním pred skupinou mohli byť nakoniec uspokojené. Svoje profesionálne skúsenosti odovzdával otvorene, konzistentne, jediné čo prítomným nestihol objasniť, bol recept, ako sa po dlhých hodinách prednášok a demonštrácií dokázal ráno postaviť pred publikum opäť nabitý energiou a entuziazmom. Hypotézu, že sa tak dialo vďaka šarmu slovenských žien, chuti malokarpatského vína, voni opekanej slaninky a melódii ľudových pesničiek treba ešte verifikovať.

Detská spoločnosť sa stretla v úzkom kruhu priateľov, o to intenzívnejšie sa jej gestorka programu, K. Čechová, venovala. O osobnostný rast detí a mládeže sa postaral G. Mozdierz.

Príprava najbližších Adlerovských letných stretnutí je v plnom prúde – prídte sa stretnúť.

Katarina Ludrovská

Životné jubileum prof. PhDr. Jána Gráca, DrSc.

Profesor Grác v jednej zo svojich prác napísal, že základom edukačnej psychológie sú dve základné dimenzie: výchova ako vzťahotvorný proces a vzdelávanie ako výkonotvorný proces (Psychológia mravnosti, s. 242). Celý svoj doterajší život viacmenej venoval otázkam výchovy ako vzťahotvorného procesu, pritom zvýraznil etiku ako nielen kognitívny proces, ale aj ako proces skutočného poľudštenia človeka. Ešte predtým sa venoval aj otázkam hodnotovej orientácie mládeže, spoločenskému styku, psychológii spokojnosti mládeže a persuáziou. Za určité syntetické zavŕšenie jeho prác možno považovať monografiu: “Kapitoly edukačnej psychológie” (Trnava, 2009), v ktorej načrtáva po novom koncipovanú oblasť psychológie výchovy a vzdelávania. Je to výsledok jeho skoro 40 ročnej práce na Katedre psychológie FIF Univerzity Komenského (od roku 1966 do roku 1995) a na Katedre psychológie FF Trnavskej univerzity (od roku 1994 dosiaľ).

Jeho odborná cesta je pozoruhodná - najprv si uvedomil, že o vzdelávaní sa hodne píše, vzdelávanie a učenie sa skúma, ale výchova a výchovné procesy sa zanedbávajú. Akoby nadväzoval na myšlienku C. Rogersa, ktorý povedal vo svojej inauguračnej reči, že “sme vzdelaní, ale zlí”. Podobne E. Fromm napísal, že “rozumom sme v XXI. storočí, ale naše srdce je v dobe kamennej”. To asi boli motívy, prečo skoro celý život sa profesor Grác venuje otázkam výchovy. Všíma si nielen klasickú oblasť psychológie edukácie, akou je problémové správanie, ale pre čitateľa objavuje nové “polia”, málo prezentované témy, akou je napríklad problém indiferentného správania. Indiferentné správanie je podľa neho podhubím pre nevhodné, problémové správanie. Už pred rokmi postrehol problém indiferentného správania, ktoré sa až neskoršie objavilo v literatúre pod názvom “prizerajúce sa správanie” (“by standing effect”), ktoré sa stalo hitom v psychologickkej literatúre. Akoby vychádzal z myšlienky: “Keď má zlo triumfovať, potrebuje len jedno: aby slušní ľudia mlčali”. Neostal však len pri perfektnom popise tvorby a zákonitostiach vzťahotvorných procesov, ale už pred rokmi sa sústredil na to, aké metódy edukácie uplatniť, aby človek nebol zlý, aby človek nebol, prizerajúcim sa človekom a invalidom bytia. Monografia o persuázii a monografia o exemplifikácii je v najnovšej práci (kapitoly edukačnej psychológie) doplnená o “vzory a modely v exemplifikačných vzťahoch” a o stať “persuázia ako uisťujúci vzťah k osobným hodnotám”. Vyzdvihol by som tiež skutočnosť, že už v knihe “Psychológia mravnosti” si všíma “kognitívnu autoreguláciu” (napr. s.242). Tým sa pripojil k novej vlne v psychológii a to skúmaniu autoregulačných mechanizmov”, ktorej určitým vrcholom je “Handbook of Self-regulation” P. R. Pintricha, M. Zeidera a M. Boekaerts a u nás práce D. Kováča.

Práce profesora J. Gráca predstavujú v tomto poňatí ucelenú teóriu psychológie edukácie, ktorá je inak poňatá ako tradičná psychológia výchovy. Jeho záujem o túto veľkú a podstatnú tému pravdepodobne vyplynul aj z jeho životných skúseností.

Narodil sa 5. apríla 1930 v Kovarciach, gymnázium vyštudoval v Topoľčanoch, psychológiu na FIF v Bratislave. V totalitnom režime bol diskriminovaný, po maturite nebol prijatý na vysokú školu, pracoval v mliekárňach v Topoľčanoch, potom bol učiteľom, pracoval v Ústave pre ďalšie vzdelávanie učiteľov v Bratislave (1956-1961), odkiaľ bol prepustený a potom učil na stredných školách, až neskoršie vo Výskumnom ústave pedagogickom a na Psychologickom ústave UK v Bratislave. Až od roku 1968 mohol pracovať na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, kde pôsobil až do odchodu do dôchodku (1995) a teraz pôsobí ako profesor v odbore psychológia na Katedre psychológie FF TU v Trnave. Bol a je členom mnohých vedeckých rád, inštitúcií, predsedom Bratislavskej oblastnej skupiny Slovenskej psychologickej spoločnosti (1968-1971), je nositeľom mnohých ocenení a vyznamenaní. Napísal 20 knižných monografií, 196 odborných článkov, 119 štúdií.

Možno tvrdiť, že jeho práce sú originálne, neuspokojoval sa s replikami myšlienok o psychológii výchovy, ale vytvoril svoju inovatívnu teóriu, v ktorej rozpracoval skutočne podstatné otázky utvárania osobnosti. Vytvoril novú terminologickú taxonómiu, uvádza cvičenia a príklady z praxe, načrtol novú metodológiu skúmania psychických javov. Zo všetkých jeho textov cítiť vysokú odbornosť, hĺbavosť a zaujatie v mene etiky človeka, jeho spôsoboch interiorizácie hodnotového systému, ktorý by nebol len systémom na prežitie, ale systémom užitočnosti osobnosti (a jej výchovy) pre iných.

Pán profesor, prichodí poďakovať sa za myšlienky, podnety, ktoré sú vo Vašich knihách a pripájam k tomu pranie, aby Vás zdravie a elán neopúšťali, je vždy ešte veľa toho, čo treba povedať...

Miron Zelina

Informácia o novej publikácii: Radomír Masaryk: *Medzi človekom a ľuďmi: Kapitoly zo sociálnej psychológie*

Kniha *Medzi človekom a ľuďmi: Kapitoly zo sociálnej psychológie* sa snaží plniť dva ciele.

Na jednej strane priniesť pútavý a čitateľný úvod do sociálnej psychológie pre študentky a študentov bakalárskeho stupňa. Kniha sa snaží dodržiavať nasledovné zásady:

- 1 Jednoduchý jazyk, ktorý je zrozumiteľný a nie je v ňom príliš veľa abstraktných odborných výrazov (pokiaľ to nie je nevyhnutné);
- 2 Názornosť a príklady, hlavne pri teoretických a abstraktných konceptoch;
- 3 Čo najkonkrétnejší popis citovaných experimentov; nielen čo vyskúmali, ale aj ako uvedené dáta vznikli;
- 4 Prácu s pôvodnými zdrojmi, v maximálnej možnej miere;
- 5 Rodovo korektný jazyk.

Druhou snahou je prezentovať otázku poznania v spoločenských vedách a nastoliť túto tému v určitom širšom kontexte ako je "len" kontext sociálnej psychológie. Text monografie sa snaží pri každom experimente či výskumnom závere analyzovať metodický prístup k získaniu daného poznatku, a uvažovať nad alternatívnymi vysvetleniami. Ambíciou autora je viesť čitateľov a čitateľky ku kritickému reflektovaniu poznania namiesto predkladania nespochybniteľných poznatkov a faktov, ktoré odovzdávaním z generácie na generáciu a z učebnice do učebnice často reifikujú do podoby mýtov.

Kladenie otázok, ako poznanie vzniká vrcholí v poslednej kapitole, ktorá prístupným jazykom popisuje základné epistemologické otázky sociálnej psychológie ako spoločenskej vedy, a viaže rôzne myšlienkové línie do diskusie nad sociálnym charakterom poznania.

Samostatnú zmienku si zaslúži grafická stránka knihy. Okrem pôvodných ilustrácií v každej kapitole sa autorovi podarilo získať práva na reprodukovanie niekoľkých jedinečných originálnych fotografií – napríklad zo Zimbardovho experimentu, záber na účastníkov Aschovho experimentu či fotografiu Milgrama s jeho "generátorom šokov".

Recenzentka Prof. PhDr. Viera Bačová, DrSc. z Ústavu experimentálnej psychológie SAV sa vo svojom recenznom posudku vyjadrila, že "za písaným textom priam hmatateľne cítiť silnú motiváciu autora napísať pre slovenské (a dúfajme, že aj české) čitateľky a čitateľov ,učebnicu nového druhu', ktorej primárnou charakteristikou by bola zaujímavosť, sviežosť, názornosť." Pokračuje, že "v texte cítiť aj didaktickú skúsenosť autora, dlhoročného učiteľa predmetu sociálnej psychológie." Publikácia je podľa recenzentky "didakticky premyslená, popri odbornosti autor v texte stále sleduje svoj cieľ: urobiť pre študentov a študentky poznanie sociálnej psychológie poznanie sociálnej psychológie zrozumiteľným a zaujímavým aj hojnými použitím ilustrácií, fotografií, tabuliek a schém".

Mgr. Sylvie Kouřilová, PhD. z Ústavu psychologie Akademie věd České republiky v posudku uvádá: *“Kniha **Medzi človekom a Ľuďmi: kapitoly zo sociálnej psychológie** je psána srozumiteľným a čtivým štýlom, ktorý študentky a študenty neodradí množstvom cudzích výrazů, za súčasného zachováni odbornosti textu. Autor píše genderově korektním jazykom, ktorý rovným diledom oslovuje čtenářky i čtenáře. Teoretické poznatky jsou ilustrovány jak příklady z výzkumu, který vedl k jejich vzniku, tak možnostmi aplikace těchto poznatků v běžném životě. Přispívá tak k tomu, že teorie není vnímána izolovaně od sociálního prostředí, které se snaží popsat, předpovědět a vysvětlit. Čtenáři a čtenářky jsou citlivě vedeni k tomu, konfrontovat teorii se sociální realitou, což je jeden z klíčových požadavků na současné vědecké poznání.”*

Tretia recenzentka Mgr. Magda Petrjánošová z Ústavu výskumu sociálnej komunikácie SAV oceňuje, že *“vďaka poctivému naštudovaniu pôvodných zdrojov autorom tak čítajúci majú jedinečnú možnosť nielen (1) zamyslieť sa nad limitmi predpokladov, postupov a vysvetlení použitých v jednotlivých experimentoch, ale aj (2) sa pokúsiť sa o vlastnú interpretáciu výsledkov, a (3) porovnať ju s kritickými interpretáciami iných spoločenských vedcov a vedkýň, ktoré autor uvádza.”* Recenzentka dodáva, že monografia môže byť akoby *“nultým dielom”* publikácie Jany Plichtovej *Metódy sociálnej psychológie zblízka* (Bratislava : Media, 2002).

Monografia *Medzi človekom a Ľuďmi: kapitoly zo sociálnej psychológie* má 195 strán textu, 10 ilustrácií, 10 schém, 8 fotografií a 3 tabuľky, a vyšla vo vydavateľstve IRIS. Monografia bola vypracovaná ako súčasť projektu KEGA 273-085UK-4/2010. V prípade záujmu je kniha k dispozícii priamo od autora, informácie sú na stránke www.diskurz.sk.

Novoprijatí členovia SPS

V uplynulom období sme za riadnych členov prijali

PhDr. Michal Karlický, ČR
Mgr. Zuzana Škodová, PhD.

Za mimoriadnych členov sme prijali:

Mgr. Miroslava Lemešová
Bc. Soňa Kupcová
Mgr. Michaela Vaňová
Mgr. Ivana Hrebeňáková (R. čl. od r. 2011)

Imrich Ruisel: Poznávanie v historických súvislostiach.

1. vyd. Bratislava : Slovak Academic Press, 2010. 439 s.

ISBN 978-80-88910-28-2

Monografia je logickým vyústením i zastrešením skúmaných okruhov psychologickéj problematiky, ktorým dosiaľ venoval pozornosť jej autor. Je jeho desiatou knihou, pričom svojím obsahom nadväzuje na predchádzajúce úspešné publikácie napr. *Inteligencia a myslenie* (2004), *Múdrosť v zrkadle vekov* (2005), *Osobnosť a poznávanie* (2008). Prof. PhDr. Imrich Ruisel, DrSc. patrí k dlhoročným špičkovým výskumným pracovníkom Ústavu experimentálnej psychológie SAV v Bratislave. V rokoch 1999 - 2007 bol jeho riaditeľom. Viedol početné výskumné tímy v rámci našich i medzinárodných grantových projektov, dosiaľ bol školiteľom siedmich doktorandov. Medzi najdôležitejšie výsledky jeho vedeckej práce patrí, okrem iného, aj vymedzenie štrukturálnych a procesuálnych aspektov praktickej inteligencie, ktoré prispievajú k sebaregulácii. V rokoch 2003 - 2006 viedol skupinu odborníkov v rámci Centra excelentnosti SAV výskumu inteligencie (CEVIT). Poznatky i závery takto získané menia dosiaľ tradované názory o úlohe inteligencie v reálnom živote. Ich teoretický prínos a využiteľnosť v diagnostike kognitívnych procesov, obohacuje aj aplikácia v rôznych oblastiach spoločenskej praxe. Prof. PhDr. Imrich Ruisel, DrSc. od roku 2007 dosiaľ koordinuje pôsobenie Centra excelentnosti SAV pre výskum kognícií (CEVKOG), ktoré prispelo k formovaniu kognitívneho portréту človeka. Úloha inteligencie, vymedzená týmto spôsobom, berie do úvahy širší kontext osobnosti a možnú kultiváciu smerom k múdrosti. Vynikajúce výsledky a závery výskumnej práce, dlhoročné pedagogické pôsobenie na viacerých vysokých školách v SR, zahraničné prednáškové pobyty, rozsiahla publikačná činnosť (okrem spomínaných monografií, viac ako 160 časopiseckých štúdií), aktivity vo vedeckých organizáciách napr. European Association of Personality Psychology, International Society for the Study of Individual Differences, Slovenská psychologická spoločnosť pri SAV, oprávnenne našli odozvu v podobe početných významných ocenení: Vedec roka SR (2000), Čestná plaketa SAV Ľ. Štúra (2001), Pamätná medaila FIF UK (2001), Pamätná medaila PdF UK (2005), Zlatá medaila SAV (2006), Cena SAV za vedecký výskum (2008), Plaketa Antona Jurovského (2009).

Recenzovaná monografia *Poznanie v historických súvislostiach* nastoľuje viaceré okruhy problémov, s ktorými sa borí pri poznávaní ľudstvo od svojho vzniku prakticky dosiaľ. Vzhľadom na zložitosť tohto procesu, autor si predsavzal „...iba naznačiť niektoré míľniky na tejto predlhej ceste s mnohými zákrutami, roklínami i priepasťami“ (s. 7). Napriek tomuto skromnému konštatovaniu, obsahové zameranie knihy poskytuje čitateľovi erudovaný priebežný pohľad na vývoj ľudského poznania, najmä vzhľadom na historické, psychologicko-filozofické, antropologické, sociálne a kultúrne aspekty. Ide o veľmi zaujímavú, interdisciplinárnu, a aj pre súčasnú spoločnosť nanajvyš prínosnú problematiku. Monografia upúta čitateľa zaujímavou spracovaným odborným textom.

Knihu vydal Slovak Academic Press, za účinnej technickej spolupráce pracovníčok Ústavu experimentálnej psychológie PhDr. Alexandry Prokopčákovej, CSc., Mgr. Idy Prokopčákovej a RNDr. Zdeny Ruiselovej, CSc.

Rozprávanie tohto veľmi pútavého príbehu autor približuje, okrem úvodu a záveru, prostredníctvom 15 výstižne nazvaných a logicky zoradených okruhov (kapitol): 1. Človek a jeho počiatky, 2. Psychológia ľudského poznávania, 3. Historické aspekty kultúry a vzdelávania, 4. Prehistória a Afrika, 5. Odkaz Mezopotámie, 6. Posolstvo Egypta, 7. História Izraelitov, 8. Skúsená Čína, 9. Japonsko a hľadanie sebedomia, 10. Spiritualita Indie, 11. Racionalita Grékov, 12. Vznesenosť Rimanov, 13. Počiatky kresťanstva, 14. Arabský svet, 15. Americké kultúry. Súčasťou publikácie je relevantný zoznam použitej našej i zahraničnej literatúry (91 prameňov), ako aj prehľadne spracovaný menný i vecný register.

Ako je zrejme už z názvu prvého okruhu Človek a jeho počiatky autor monografie uvádza čitateľa najskôr do problematiky súvisiacej s evolúciou človeka. Hutným a zrozumiteľným spôsobom charakterizuje pôvodných obyvateľov, ich animizmus, opisuje prvé sídla, približuje paleolitickú a mezolitickú kultúru. Ďalej výstižne vymedzuje pojmy kultúra a civilizácia, poukazuje na míľniky v modernom vývine kultúry a zdôrazňuje základné východiská kultúry v sociálnych vedách. .

Druhý okruh Psychológia ľudského poznávania pozostáva z troch podkapitol: Kognitívne schopnosti, Osobnosť a poznávanie, Kognitívne aspekty poznávania. Väčší priestor v rámci kognitívnych aspektov poznávania opodstatnene venuje autor problematike perceptov, formovaniu pojmov, tvorbe symbolov a analýze pravidiel.

Centrom pozornosti tretieho okruhu sú historické aspekty kultúry a vzdelávania. Myšlienková línia tohto textu vychádza z chápania histórie ako kľúča k pochopeniu budúcnosti. Poznanie histórie ovplyvňuje ľudské myslenie, prispieva k liberálnemu vzdelaniu, učí skromnosti i opatrnosti nielen pri veľkých výzvach, ale aj pri aplikácii jednotlivých metód a zjednodušených definícií. Súčasťou uvedeného okruhu je aj podkapitola so zameraním na vzdelávanie v kultúrnych kontextoch. V nej má čitateľ možnosť nájsť napr. odpovede na tieto otázky: V čo veriť a čomu možno naučiť svoje deti? V čom spočíva úloha vzdelávania? Sú školy a vzdelávanie totožné? Čo je zrýchlené a tajné poznanie?

Vo štvrtom okruhu Prehistória a Afrika nastoľuje autor čitateľovi obraz sveta predcivilizovaných ľudí napr. prostredníctvom objasnenia podstaty animizmu a antropomorfizmu, ďalej charakterizovaním obyvateľstva starovekého Orientu a Afriky, opisom rodinných spoločností, podmienok rastu obyvateľstva, rozvoja obchodu a remesiel, duchovného rozvoja Afriky vplyvom náboženstva, rozvoja vzdelávania a vedy na tomto kontinente.

Obsahové zameranie piateho okruhu sa sústreďuje na priblíženie odkazu Mezopotámie v troch podkapitolách: Náboženstvo Mezopotámie, Počiatky počítania a písania, Múdroslovná literatúra.

Šiesty okruh si kladie za cieľ sprostredkovať posolstvo Egypta prostredníctvom objasnenia egyptských koncepcií poznávania, jeho kultúry, gramotnosti a vzdelávania za novej ríše, expanzie Orientu cez staré kultúry Stredomoria.

Históriu Izraelitov ozrejmjuje autor monografie v siedmom okruhu. Najskôr sa venuje samotnému pôvodu izraelského národa, jeho duchovným základom, vzdelaniu, vzdelávaniu a náboženstvu, školám. Ďalej v dvoch podkapitolách poukazuje na múdrosť Starého zákona a výstižne približuje podstatné myšlienky z biblických kníh múdrosti.

V ôsmom okruhu Skúsená Čína zaujme čitateľa táto téma počnúc zmienkou o jej historických začiatkoch, cez náznaky modernizácie siahajúce k počiatkom čínskej filozofie. Hutné objasnenie podstaty čínskeho myslenia a múdrosti, ďalej neskorších filozofií, čínskej psychológie a psychologických koncepcií poznávania naplno vtiahne do štúdia tejto problematiky nejedného čitateľa a presvedčí ho o opodstatnenosti priliehavého názvu tejto kapitoly.

Japonsko a hľadanie sebavedomia je názov deviatej kapitoly. Po úvodnom priblížení kontextových i kultúrnych míľnikov, ktoré mali vplyv v histórii na rozvoj poznávania v Japonsku, nasleduje podkapitola objasňujúca podstatu japonských koncepcií poznania. Čitateľovi poskytuje informácie o rôznych formách šintoizmu (najstaršie náboženstvo v Japonsku) a vývoji vzdelávania v Japonsku. V ďalších dvoch podkapitolách zameraných na vývoj poznávania v období bojujúcich štátov poskytuje autor, okrem iného, aj súhrnný pohľad na vplyvy konfucianizmu, budhizmu a novokonfucianizmu, ako aj múdroslovej literatúry (napr. prísloví, výrokov, ponaučení i porekadiel).

Desiaty okruh informuje čitateľa o spiritualite Indie. Uvádza ho podkapitola zaoberajúca sa zrodom novej civilizácie. V ďalších častiach autor rozoberá východiská psychologických aspektov poznávania, predstavuje vedy a upanišády, približuje džinizmus, budhizmus i neskorší brahmanizmus, upozorňuje na významnú úlohu budhistickej literatúry, poukazuje na úspechy a výdobytky hiduistickej vedy, filozofie a vzdelávania v Indii. Logickým završením prezentovanej problematiky je jej vyústenie do prepojenia indickej filozofie a psychológie.

Výstižný názov jedenásteho okruhu Racionalita Grékov upúta čitateľa najskôr rozprávaním o krétsko–mykénskej ére, ďalej o homérskom období gréckych dejín a o otrokárskejších mestských štátoch (8. – 6. storočie pred Kr.). V ďalších podkapitolách autor publikácie približuje staršie grécke náboženstvo, prvých filozofov, predstaviteľov medicínskeho poznania, relativizmus a filozofické pohľady v období zlatého veku Grécka. Okruh uzatvára problematika vzdelávania, v ktorom dominovala fyzická príprava.

Na rozbor racionality Grékov nadväzuje vznešenosť Rimanov. V takto nazvanom dvanástom okruhu sa čitateľ dozvedá v čom spočíva intelektuálne dedičstvo Rímskej ríše, čo bolo charakteristické pre rímske náboženstvo, vzdelávanie, tradície. Najmä študenti medicíny, filozofie, psychológie i ďalších vedných odborov si majú možnosť prostredníctvom preštudovania ďalších častí zopakovať, aj doplniť informácie z oblasti rímskej medicíny a filozofie ešte skôr, ako sa dozvedia, že k pádu Rímskej ríše podstatne prispeli jej vlastné úspechy a degenerácia ekonomických, morálnych, sociálnych a politických inštitúcií.

Príbeh o poznávaní v historických súvislostiach pokračuje rozprávaním autora o tom, čím obohatili počiatky kresťanstva túto veľkú tému. V jednotlivých častiach trinástej kapitoly dostane čitateľ odpoveď na to, ako konkrétne prispeli Židia, Gréci a Rimania

prostredníctvom svojich civilizácií a vzdelávacej praxe k značnému duchovnému pokroku ľudstva, aké boli ideály kresťanstva, ako vplývali Gréci a Rimania na kresťanov, čo dominovalo v ranom kresťanskom vzdelávaní a tiež, ktorí kresťanskí filozofi svojím učením vplývali na rozvoj poznávania.

Pre mnohých čitateľov bude iste nezvyčajným zážitkom naplnenie snahy spoznať bližšie arabský svet v predposlednom, štrnástom okruhu. Rozprávanie začína charakteristikou Arabov v období staroveku, pokračuje priblížením míľnikov z ranej histórie a umenia Arabov. V nasledujúcich podkapitolách sa autor venuje objasneniu počiatkov vzniku a podstaty islamu, rozboru islamského myslenia, histórie vzdelávania v islamskom svete a výtopytkom islamskej vedy.

Poznávanie v historických súvislostiach završuje autor oboznámením čitateľa s prínosmi, ktoré sú príznačné pre americké kultúry. Po príťažlivo podaných informáciách o prostredí a kultúre starovekej Ameriky prichádza na rad pútavé rozprávanie o predzdtčeckych civilizáciách, príchode Aztékov s ich ojedinelou kultúrou a spoločnosťou. V samostatných podkapitolách sa venuje autor priblíženiu dôležitých okruhov zo života Mayov a Inkov. Pozorný čitateľ má možnosť porozumieť princípom a východiskám príznačným pre Mayskú ekonómiu, spoločnosť, náboženstvo, vzdelávanie a taktiež získa pomerne značné penzum informácií o pôvode inkskej kultúry, podstate ekonómie a štruktúre spoločnosti Inkov, o ich náboženstve a vzdelávaní.

Bodku za rozprávaním tvorí (pre niekoho) až nezvyčajne rozsiahly záver (19 s.), s podnetne štruktúrovanými čiastkovými závermi, ktoré obohacujú poznávanie v súčasnosti. V súlade s hutným zhrnutím podstatných faktov z minulosti, akcentuje v ňom autor ponaučenia z múdrosti, pripomína korene a vývoj konfrontácie individualizmu a kolektivismu, upozorňuje na závery výskumov, možnosti i úskalí skúmania tejto problematiky v takých oblastiach, ako sú sociálne procesy a ich zmeny, meranie inteligencie, rasa a inteligencia, sociálne a implicitné aspekty inteligencie, medzikultúrna kognitívna psychológia. V závere záveru si autor kladie otázku Čo ďalej? Z rozsiahlejšie koncipovanej fundovanej odpovede vyberám tieto myšlienky, ktoré považujem za významné posolstvo autora: „Globalizovaný svet rozhodne potrebuje viac tolerancie, znášanlivosti a sociálnej empatie“ (s. 424); „...stojí pred nami snáď najdôležitejšia úloha – prekonať besov vo forme vlastných stereotypov a xenofóbie. A rozvinutím vlastného poznania sa pokúsiť o vytvorenie tolerantného obrazu sociálnej a kultúrnej reality, ktorý bude primerane regulovať naše prežívanie a správanie „ (s. 425). Plne sa s nimi stotožňujem.

Šírka a členenie záveru môžu naznačovať aj to, že sa autor monografie len ťažko lúči s touto veľkou témou. Veľa myšlienok ešte zostalo nevyslovených, nedopovedaných, veľa otázok čaká na odpoveď, žiadalo by sa o mnohom ešte diskutovať a predovšetkým na množstvo podnetov upozorniť, aby neupadli do zabudnutia. O mnohom sa určite ešte dočítame v ďalšej knihe. Nateraz veľa z nedopovedaného zostáva aj ako úloha na zamyslenie pre čitateľov.

Veľkou prednosťou recenzovanej monografie, ktorú považujem za veľmi zaujímavý a podnetný čin, je jej kreatívne obsahové spracovanie.

Vzhľadom na to, že rukopis neprešiel jazykovou korektúrou, nachádzajú sa v ňom určité jazykové a formálne nepresnosti. Tieto nie sú pre čitateľa takou prekážkou, ktorá by mu sťažovala porozumieť obsahovému zameraniu textu.

Monografiou sa podarilo autorovi značnou mierou podporiť nekonečný prúd ľudského poznania. Získaný prehľad v danej problematike významne rozširuje okruh poznatkov, podnecuje k mnohým úvahám, porovnávaniu i korekciám v názoroch, umožňuje utvoriť si nadhľad a môže viesť čitateľa k väčšej pokore pri hodnotení vlastných zistení, ako aj formulovaní záverov. Preto sa domnievam, že publikácia má ambíciu zaujať nielen úzší okruh odborníkov, zaujímavých sa o túto špecifickú problematiku. Môže taktiež priniesť veľa cenných poznatkov, asociácií a podnetov vedeckým pracovníkom rôznych vedných odborov, poslucháčom a učiteľom na vysokých školách s rôznorodým študijným zameraním, ale aj manažérom rôznych úrovní, ako aj čitateľom zo širokej laickej verejnosti.

Mária Bratská

Ján Grác: Kapitoly edukačnej psychológie. Teória a aplikácie.

Trnava, TYPI Universitatis Trnaviensis 2009, ISBN: 978-80-8082-234-7

Prof. PhDr. Ján Grác, DrSc., renomovaný psychológ s viac než 40 ročným pôsobením ako vysokoškolský učiteľ na Katedre psychológie FF Univerzity Komenského v Bratislave a neskôr na Katedre psychológie FF Trnavskej univerzity v Trnave prichádza s dlho očakávaným titulom publikácie “Kapitoly edukačnej psychológie. Teória a aplikácie”, a tým zaplní doteraz prázdne miesto, ktoré v slovenskej psychológii zostalo a čakalo práve naňho.

Monografia sa zameriava prednostne na explikáciu psychických mechanizmov výchovy ako vzťahotvorných procesov a autor sa v nej pokúša posunúť psychologické analýzy až na úroveň formulovania kritériálnych rozdielov medzi psychickými mechanizmami výchovy a vzdelávania.

Autor tak nadväzuje na svoje práce v psychológii výchovných procesov - známe sú jeho monografie o persuzíi (Grác, 1985, 1986) a exemplifikácii (Grác, 1990) - teda tej časti edukačnej psychológie, ktorá rieši zložité problémy výchovy z viacerých aspektov a uhlov pohľadu, a tým prispieva k lepšiemu pochopeniu procesu formovania a rozvíjania osobnosti človeka. Po publikácii iste siahnu psychológovia, najmä pracovní a školskí psychológovia, pedagógovia, učitelia, lektori, koordinátori prevencie, študenti filozofických a pedagogických fakúlt univerzít, ale aj všetci tí, ktorých zaujímajú nové trendy v súčasnej edukácii, najmä v oblasti procesu výchovy.

V našej slovenskej odbornej psychologickej literatúre sa stretávame po prvý krát v histórii psychológie s uceleným pohľadom na predmet edukačnej psychológie, ktorú autor chápe ako vedu o psychologickom objasňovaní procesov výchovy a vzdelávania človeka na všetkých jeho vekových stupňoch zahŕňajúcu pedagogické, andragogické a geragogické výchovno-vzdelávacie formovanie človeka.

Edukačná psychológia tak, podľa autora, zastrešuje viaceré psychologické disciplíny, predovšetkým pedagogickú psychológiu, andragogickú psychológiu a geragogickú psychológiu, keďže rieši otázky výchovy a vzdelávania na celej biodromálnej dráhe človeka a teda jej predmetom nie sú len deti a mládež, ale aj dospelí.

V prvej kapitole Predmet edukačnej psychológie autor podčiarkuje dva druhy indikátorov odlišenia výchovy a vzdelávania, a to fenomenálne (javové) a kritériálne (klasifikačné). V rámci fenomenálnej odlišnosti výchovy a vzdelávania upozorňuje na javové osobitosti v súvislosti s predpokladmi výchovy, výsledkami výchovy a riadenia výchovy, v rámci kritériálnych odlišností výchovy a vzdelávania na prístupy z aspektu monotypickej a polytypickej klasifikácie. V tejto kapitole tiež dáva čitateľom do pozornosti odlišnosti typologických štruktúr výchovno-vzdelávacích procesov a podrobne charakterizuje osobitosti ôsmich významných modelov.

Pre odborníkov z oblasti výchovy a vzdelávania, najmä však pracovníkov z edukačnej praxe, bude iste veľkým prínosom druhá kapitola publikácie, v ktorej sa autor venuje výchovne problémovému správaniu ako problému vzťahov. Výchovne-problémové správanie klasifikuje do deviatich modelov (konformné, hypokonvenčné, hyperkonvenčné, avantúrno-reformné, avantúrno-inovačné, indiferentné, anarchistické, delikventné a sedicijné) a postupuje od úplne prispôsobeného správania, cez jednostranne, nedostatočne a zle prispôsobené správanie, až po správanie úplne neprispôsobené. Autor pri explanácii výchovne problémového správania nezostáva len pri javovej stránke správania, ale kladie ťažisko na analýzu psychických mechanizmov, ktoré správanie podmieňujú, teda ide až k determinantom správania. Autor využívajúc kondicionálnu a kauzálnu analýzu ukazuje odborníkovi ako adekvátne postupovať smerom od nachádzania podmienok, ktoré na správanie pôsobia, až k tomu, ako môže pôsobenie podmienok rezultovať do určitého konkrétneho správania. Upozorňuje ich pritom aj na chyby, ktorých sa môžu odborníci pri kauzálnej analýze dopustiť a podčiarkuje nesprávne výchovné postupy, ktoré na základe nich vznikajú. Postupne pritom charakterizuje temporálne, konzekventálne a intercesiálne okolnosti ako nesprávne kauzálne analýzy.

Zaujímavou a v našich podmienkach novou je tretia kapitola, v ktorej sa autor zaoberá osobitosťami etikety styku ako vzťahu sui generis. Siahol po tejto problematike, ako v práci zdôrazňuje, najmä z toho dôvodu, že doba, v ktorej žijeme rezignovala na požiadavky slušnosti. Rieši problémy vyplývajúce z nedodržiavania výchovných požiadaviek na spoločenský styk. Spoločenský styk skúma ako psychologický pojem. V kapitole odpovedá na otázku, čo je to spoločenský styk a aký by mal byť tento styk, konkrétne na čo by sa mala zameriavať výchova podľa pravidiel etikety resp. spoločenská výchova. Interakciu z hľadiska etikety spoločenského styku klasifikuje na etiketu spoločenského vystupovania, etiketu spoločenského prejavovania sa a etiketu spoločenského jednania. Autor posúva čitateľa od etikety spoločenského usposobovania zvonjšokom, spoločenského prejavovania povahových vlastností a spôsobov spoločenského jednania až po úctu človeka k človeku a k sebe samému. V časti o úctivosti verzus mravnosti autor opäť zdôrazňuje, že spoločenská výchova je súčasťou mravnej výchovy, a preto by výchovné požiadavky, ktoré sa kladú na spoločenský styk

(etiketa), nemali odporovať výchovným požiadavkám mravnosti, teda požiadavkám, ktoré sa kladú na spoločenské vzťahy (etika).

V štvrtej kapitole *Závislosť* v štruktúre vzťahu a zhubná závislosť ako vzťah pristupuje k závislosti zo psychologického hľadiska a charakterizuje ju z viacerých aspektov – ako prejav potreby, ako vývinovú premennú, ako výraz sociálnej roly a ako výraz koexistujúcej premennej alebo osobitnej dimenzie. Autor sa veľmi správne domnieva, že získaním poznatkov o patologicknej závislosti je možné dosiahnuť poznatky, ktoré by bolo možné využívať pri riešení rôznych nepatologických, ale výchovne problémových závislostí. Sústreďuje sa na analýzu drogovej, hráčskej a kultovej závislosti, pričom si pomáha formalizovaným jazykom. Upozorňuje na to, že netrba zabúdať na to, že závislosť je funkciou situačne podmieneného osobnostného faktora.

Vzory a modely v exemplifikačných vzťahoch autor rozpracúva v piatej kapitole. Pod exemplifikáciou rozumie pôsobenie príkladom ako metódy medziľudského ovplyvňovania, ktorá sa uskutočňuje prostredníctvom imitácie, nonimitácie, desimilácie a nondesimilácie. Medzi základné metodiky exemplifikácie zaraďuje autor praeponovanie a exponovanie modelov.

Dôležitou metódou ovplyvňovania je persúázia, ktorej autor venuje osobitnú, šiestu kapitolu publikácie. Ide o metódu založenú na slovnom pôsobení človeka na človeka, ktorého špecifikom je, že recipient sa pod vplyvom presvedčovateľa dobrovoľne, zainteresovane a zúčastnene uisťuje o zdôvodnenosti nejakého stanoviska. Autor v kapitole podčiarkuje, že iba taký postoj má charakter presvedčenia, ktorý vychádza z hodnotovej orientácie človeka. Je cenné, že autor sa pokúša rozpracovať poznatky o uplatňovaní presvedčovania do jednotlivých spôsobov, postupov alebo metodík. Podrobnejšie charakterizuje prezentovanie dôkazov, interogatívne presvedčovanie, intervenujúce vplyvy, uplatňovanie apelov a autorstvo presvedčenia.

Vysoko oceňujeme, že na konci každej kapitoly sú cvičenia, v rámci ktorých autor rozpracoval niektoré návrhy ako podnety na cvičné riešenia kognitívnych úloh súvisiacich s obsahom danej témy a tiež to, že publikáciu ukončuje dvomi prílohami s uvedením konkrétnych životných udalostí, na základe ktorých prezentuje pravidlá účinnej persúáznej komunikácie. V prvej prílohe rieši problém týkajúci sa realizácie eutanázie v prípade umierajúcej matky a v druhej prílohe adekvátnosť interrupcie v prípade narodenia postihnutého dieťaťa. Čitateľ tak môže sledovať z hľadiska problému správne a účinné spôsoby ovplyvňovania.

Eva Gajdošová

Psychologické bádania v niektorých končiacich, pokračujúcich a začínajúcich projektoch

**(editor Ján Grác) ; (spolueditor Peter Halama). - 1. vyd. - Trnava : Filozofická fakulta
Trnavskej univerzity v Trnave, 2008. - 151 s.**

(Acta Psychologica Tyrnaviensia , zv. 11-12) - ISBN 978-80-8082-233-0

Predkladané dvojčíslenie zborníka je ročným periodikom Katedry psychológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Tvorený je príspevkami deviatich autorov, ktorých príspevky sú rozdelené do troch kategórií projektov: končiacich, pokračujúcich a začínajúcich.

V kapitolách I., VII., IX., ktoré patria medzi končiace príspevky, sa autori venujú psychologickým analýzám pôsobnosti noriem morálnosti. Autor prvej kapitoly analyzuje otázku, či súhlas, alebo nesúhlas človeka s niečím, na čo sa vzťahuje všeobecná norma morálnosti, sa môže podieľať na mravnom alebo nemravnom hodnotení správania. Autorka VII. kapitoly rieši charakteristiky morálky v detskom veku. Poukazuje na nekonzistentné morálne správanie detí závislé od viacerých faktorov. V IX. kapitole autor popisuje štruktúrne modelovanie v základnom teoreticko – metodologickom obraze ako jednu z možností aplikovaného výskumu mravného konania.

Ďalšou časťou zborníka sú príspevky kapitol II. až VI., ktoré patria do kategórie pokračujúcich projektov. Autori sa v nich zaoberajú verifikáciou metodologických nástrojov na skúmanie efektivity terapie. V II. kapitole autor poukazuje na dotazník CORE-OM, na základe ktorého meria zvyšovanie well-beingu, redukciu symptómov, ako i zlepšovanie v sociálnom fungovaní u pacientov s rôzne dlhou psychoterapeutickou intervenciou. Výsledky validity dotazníka poukazujú na možnosť využiť ho aj pre plánovanie liečby. V ďalšej kapitole je prezentovaná originálna slovenská škála na meranie životnej zmysluplnosti spolu so základnou psychometrickou analýzou i predbežnými normami. V IV. kapitole autori opisujú, ako vybrané dimenzie Inventára interpersonálnych problémov súvisia so sociálnou oporou, impulzivitou a úzkosťou. V nasledujúcej kapitole sa pozornosť venuje Syndrómu dráždivého čreva (SDČ) ako jednej z gastrointestinálnych porúch. Predstavuje jeden z psychologických aspektov SDČ a to kvalitu života spojenú so zdravím pri meraní efektu psychoterapie. Posledný príspevok z tejto kategórie sa zaoberá najnovšími výskumnými zisteniami z oblasti výskumu psychoterapeutov, pričom čiastkovo načrtáva výskumný projekt autorky.

Do kategórie začínajúcich projektov patrí príspevok kapitoly VIII., v ktorej autorka popisuje históriu, poslanie, ako i projektové aktivity poradní Pomoc obetiam násilia.

Napriek tomu, že príspevky v zborníku obsahovo sú veľmi rozdielne, prinášajú zaujímavé poznatky nielen do psychologickej teórie, ale i praxe.

Mária Dědová

Anselm Grün: Deprese jako šance. Praha, Portál, 2009, 136 strán

Smútok, ťažoba, zlá nálada, depresia. Vidíme ich okolo nás a často aj v nás, ale nie je to príjemné a láka nás to hľadať čo najkratšiu cestu k úniku. Krátke cesty (napríklad závislosti) síce poskytujú len krátkodobú úľavu, no na druhej strane, nevyžadujú si hlbší pohľad do vlastného vnútra či nebudajú odhalenie vlastnej bolesti a zraniteľnosti pred inými. Sofistikovanejší spôsob ponúkajú psychofarmaká, ktoré sa najmä v spojení s psychoterapiou ukazujú ako účinný nástroj na “kynoženie” toho nepríjemného a stigmatizujúceho v nás.

Anselm Grün prekračuje psychologické chápanie a riešenie depresie psychoterapiou a ponúka pohľad duchovný. Autor je benediktínsky mních žijúci v kláštore v Nemecku, ktorý vedie poradenskú službu a napísal niekoľko úspešných diel so spirituálnou tematikou. V knihe Depresia ako šanca s podtitulom “spirituálne impulzy” pôsobivo spája vlastnú reflexiu o depresii s teóriami známych psychológov a psychoterapeutov (A. Beck, C. G. Jung...). Zamýšľa sa nielen nad tým, ako pristupovať k depresiou trpiacim ľuďom (vrátane nás samých, ak sme chorí na depresiú) ale hľadá aj príčiny rozšírenosti depresie v súčasných spoločnostiach. Grün uvádza niekoľko základných, pre vznik depresie kritických črt dnešného života: preťaženie (v práci, rodine, pri zvládaní života vôbec) a veľké množstvo možností, s ktorými sa v našich životoch stretávame, pričom cítime, že napriek toľkým alternatívam sme často voči udalostiam bezmocní. Okrem toho je veľkou záťažou, že sa musíme vyrovnávať s vlastnou priemernosťou, ktorá je v ostrom protiklade s hodnotami súčasnej dokonalosť vyzdvihujúcej spoločnosti. V tejto konzumnej spoločnosti utrpenie nemá miesto. Možno bolesti hlavy či žalúdočné vredy, ale nie depresia, sú tu prispustnými témami spoločenskej konverzácie.

Grün vo svojom “spirituálnom sprievodcovi depresiou” považuje psychologické poňatie tohto ochorenia za základ, na ktorom stavia svoje z Biblie a ranokresťanskej mníšskej tradície vychádzajúce chápanie duchovnej roviny depresie. Autor svoje rozprávanie rozložil do dvadsiatich úvah, kde v každej opisuje z viacerých hľadísk témy týkajúce sa príčin depresie, jej liečby, života s ňou či života s depresívnym blízkym.

V prvých kapitolách sa zaoberá osobnosťou depresívneho človeka. Hovorí o neschopnosti prijať seba samého, s ktorou súvisí strach z odmietnutia inými. Na základe rozprávania biblických príbehov (podobenstiev) Grün ukazuje, ako liečil depresiú Ježiš, pričom zdôrazňuje, že Ježiš depresiú z človeka nesníma, ale nabáda ho, aby sa s ňu boril sám. Dôležité je depresiú prijať, teda nielen proti nej bojovať, ale ju začleniť do svojho životného príbehu. Autor spomína i ďalšie (psychológii dobre známe) prejavy depresie – najmä pocity viny a neschopnosti pohybu. Na prehnane pocity viny reagoval Ježiš prísľubom odpustenia a podľa Grüna Ježiš hovorí depresívnemu človeku, aby aj on odpustil sebe samému, vzchopil sa a kráčal ďalej. Kráčal nielen v metaforickej rovine -

Grün zdôrazňuje dôležitosť telesného pohybu a navrhuje výlety či prechádzky na čerstvom vzduchu: “Keď sa telesne vyčerpám, keď sa spotím, cítim sám seba”. Práve prežívaniu seba a obráteniu sa do seba sa venuje v ďalšej úvahe. Opisuje podobenstvo o tom, ako Ježiš vrátil zrak slepovi - prirovnáva slepca k depresívnemu človeku a Ježiša k psychoterapeutovi. Vďaka dôvere v Boha dokáže slepec (a rovnako aj depresívny človek) preniknúť cez chaos a temnotu v sebe až na dno svojej duše. Depresívny človek však vlastnou silou “nepozvihne svoj zrak”, potrebuje na to ochrannú ruku psychoterapeuta či duchovného, alebo niekedy aj medikamentóznou liečbu. Autor v tejto časti zdôrazňuje jednak potrebu viery a dôvery v Boha, ako aj chápanie depresie ako “vnútornej smerovky ukazujúcej k pokoju.”

V ďalšej úvahe Grün vysvetľuje vzťah depresie a smútku. Depresiu považuje za odmietnutý, neprijatý smútok, ktorý Ježiš (ako kognitívny terapeut) lieči tým, že si dá najprv vyrozprávať zážitok straty a potom, keď odhalí (klientove) interpretačné vzorce, ponúkne mu iné interpretácie a snaží sa ukázať, že to, čo sa stalo, má nejaký zmysel. Úlohou psychoterapeuta či duchovného je depresívneho človeka trpezlivo a s láskou vypočuť, aby sa mohol vyrozprávať zo svojho smútku a postupne, s pomocou druhého človeka, Boha a vlastnou snahou meniť svoj pohľad na svet.

Grün v ďalšej časti znova pripodobňuje prístup Ježiša Krista k telesne chorým súčasnej kognitívno-behaviorálnej terapii, pričom chápe telesné choroby a ťažkosti ľudí v podobenstvách ako analógie k depresii, prípadne telesné prejavy, za ktorými sa skrýva smútok duše. Autor poukazuje aj na to, že hoci depressia človeka ovláda, človek sám nie je depresiou, ale má svoje vnútorné Ja, ktorého sa depressia nedotkla, je to pôvodný, neskazený obraz Boha v človeku. Takéto chápanie depresie a vlastného vnútra podľa autora pomáha v liečbe tým, že relativizuje (hoci neostraňuje) depresiou. Podľa Grúna Biblia nám ukazuje, že v nás samých je prameň lásky a keď z neho čerpáme, pôsobí to pozitívne na našu depresivitu. Lásku si v duchu kresťanského chápania nepodmienennej Božej lásky netreba zaslúžiť, ako si to depresívni ľudia myslia.

Nasledujúca úvaha je venovaná problému sebakodceňovania a ďalším možnostiam terapie – ako je napríklad počúvanie hudby či spievanie, ktoré podľa autora pripomína i Biblia. Z kresťanskej náuky čerpajú aj ďalšie zamyslenia. Autor napríklad hovorí, že láska, po ktorej túžime, presahuje ľudskú lásku, je to Božia láska, ktorá nie je pominuteľná a krehká.

Názvy jednotlivých úvah naznačujú, aké ďalšie problémy autor rozoberá, napríklad Príliš citlivý pre tento svet, Lipnutie na negatívnom vnútornom dialógu či Zdomácnieť v živote.

Dielo, ktoré spočiatku (pri čítaní úvodu) vyzerá ako príručka boja s depresiou v každodennej realite, nie je v žiadnom prípade “ľahkým letným čítaním”. Autor veľa čerpá z Biblie a vysvetľuje niektoré zásady viery, ktorých prijatie vyžaduje skutočnú a silnú vieru v Boha, napríklad (s. 64) “Smútok kresťanovi ukazuje na odpútanosť od tohto sveta, kresťan nenáleží tomuto svetu.”

Kniha je podnetným čítaním pre kresťanov, duchovných a terapeutov (či už vyznávajú kresťanskú vieru alebo nie), ktorí sa boria s jedným z najčastejších psychických ochorení našej doby. Môže priniesť čitateľovi svetielko novej nádeje vtedy, keď sa iné metódy

liečby zdajú zdĺhavé, namáhavé a málo účinné, no najmä v prípade, keď človek cíti, že depresia má nejaký zmysel, ktorý treba hľadať prostredníctvom náboženstva vo vlastnom vnútri.

Lubomíra Stanková

**Ján Ferjenčík: Úvod do metodologie psychologického výskumu: Jak zkoumat lidskou duši. Vyd. 2. Praha : Portál, 2010. 256 s.
ISBN 978-80-7367-815-9**

Na knižný trh sa v českom jazyku dostáva kniha slovenského autora Jána Ferjenčíka, ktorá čitateľa oboznamuje so základmi metodológie výskumu v psychológii. Ján Ferjenčík v súčasnosti pôsobí ako prorektor pre vysokoškolské vzdelávanie Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Počas svojej kariéry pracoval v oblasti pedagogicko-psychologického poradenstva, viedol psychologické laboratórium a katedru psychológie FF UPJŠ. Okrem iného pôsobenia zastupuje Slovensko v odborných zahraničných skupinách pre psychodiagnostiku a je členom viacerých národných a medzinárodných združení.

Kniha sa po desiatich rokoch opäť dostáva k záujemcovi vo forme druhého vydania, od českého vydavateľstva Portál.

Tematicky je kniha rozdelená do štyroch častí. Jednotlivé časti sú ďalej rozčlenené na kapitoly a podkapitoly. V texte publikácie sa dá veľmi ľahko orientovať vďaka prehľadnému členeniu a využitiu viacerých typov písma na vyznačenie podstatných a kľúčových pojmov a myšlienok.

Postupne, ako čitateľ prechádza jednotlivé časti, získava základné informácie o metodológii v psychológii. Napriek tomu, že sa jedná iba o základy metodológie, získané poznatky slúžia ako kvalitná báza pre budúce rozšírenie vedomostí, pretože kniha je napísaná jasne a využíva veľa konkrétnych príkladov, ktoré uľahčujú pochopenie danej problematiky.

V prvej časti sa autor venuje charakteristike vedeckého skúmania, vysvetľuje základné pojmy, rozoberá čo je to veda, jazyk vedy, opisuje vedecké inštitúcie a psychologické združenia a na záver sa venuje otázke etiky v psychologickom výskume.

V druhej časti knihy sa autor venuje projektom psychologického výskumu. Informuje čitateľa o experimentoch, kvázi experimentoch, neexperimentálnych vedeckých plánoch a o ontogenéze vedeckého výskumu. Poznatky z tejto časti pomáhajú čitateľovi vytvoriť si jasnú predstavu o tom, aké sú rozdiely medzi jednotlivými výskumnými projektmi a ako si vybrať ten najvhodnejší na základe toho, aký jav chceme skúmať.

V tretej časti sa tvorca knihy zaoberá metódami získavania údajov. Postupne vysvetľuje základy pozorovania, rozhovoru, analýzy či sémantického diferencálu. V tejto časti venuje kapitolu aj psychologickým testom a základným požiadavkám, ktoré by mal spĺňať každý test. V závere časti sa venuje metaanalýze.

Posledná štvrtá časť uvádza čitateľa do merania a kvantifikácie v psychologickom výskume. Dozvedáme sa v nej o úrovniach merania a taktiež o základných štatistických metódach, ktoré sa využívajú v psychologickom výskume. Posledná kapitola je venovaná priblíženiu rozdielov medzi kvalitatívnym a kvantitatívnym výskumom a taktiež zamysleniu sa nad sporom v metodológii ohľadom využívania kvalitatívneho či kvantitatívneho prístupu.

Veľkou prednosťou knihy je štýl akým ju autor napísal. Publikácia sa venuje metodológii, jej čítanie však nie je vyčerpávajúce či nepútavé a aj pri využití odborného a vedeckého jazyka je jej obsah zrozumiteľný pre začiatočníka v danej oblasti. Autor preukazuje nielen výbornú schopnosť vysvetľovať, ale uvádza aj význam a pôvod nových termínov a pri objasňovaní pripomína čitateľovi základné oporné body a termíny, preto nie je potrebné v knihe listovať a znovu čítať čo bolo napísané v predošlej kapitole.

Autor uvádza mnohé konkrétne príklady a obrázky, ktoré napomáhajú čitateľovi v pochopení problematiky, s čitateľom vedie dialóg, núti ho k zamysleniu sa a varuje ho pred pasívnym prijímaním informácií.

Kniha svojím obsahom odpovedá na všetky otázky, ktoré by mohol začiatočník v oblasti metodológie mať. Odporúčam ju hlavne študentom psychológie, avšak môžu ju využiť aj vyučujúci ako študijnú literatúru pre študentov ku svojim kurzom metodológie a taktiež odborníci v praxi, ktorým môže pomôcť pri príprave a realizácii výskumu.

Na záver treba spomenúť, že veľkým osviežením pre knihu je aj autorov zmysel pre humor, ktorý svojimi poznámkami spríjemňuje čítanie o metodológii a jej štúdium.

Soňa Takáčová

Jaro Křivohlavý : Pozitívni psychologie (Radost, naděje, odpouštění, smířování, překonávání negativních emocí). 2. vyd. Praha: Portál, 2010. 200s. ISBN 978-80-7367-726-8

Vydavateľstvo Portál má vo svojej ponuke ďalší kvalitný odborný titul, ktorý vznikol zásluhou autora, prof. Jara Křivohlavého, v rámci grantu GA ČR č. 406/ 01/ 0659, pod lektorským vedením PhDr. Jaroslavy Královej. Jedná sa už o druhé, nezmenené vydanie v brožovanej väzbe (prvé z roku 2004).

Autor hneď v úvode ozrejmuje význam pozitívnej psychológie v empirickom sledovaní a upozorňuje na fakt, že jej zámerom nie je bojovať proti negatívnym psychickým javom, ale doplniť poznanie o pozitívne atribúty psychológie, a vytvoriť tak komplexný náhľad na ľudskú psychiku. Ďalším významným prínosom pozitívnej psychológie je podľa autora snaha vymaniť sa v rámci psychológie prílišnému zameraniu na jednotlivca a venovať výraznejšiu pozornosť aj sociálnej rovine jeho psychického

života. Súčasne autor v úvode ponúka prehľadovú tabuľku tém, ktorými sa pozitívna psychológia zaoberá, zostavenú na základe aktuálnych empirických zistení (Snyder a Lopez, 2002). Čitateľ sa tak už na prvých stranách oboznamuje s komplexnosťou problematiky tejto oblasti skúmania a možnosťami jej aplikácií. Kniha, venovaná tak odbornej, ako aj laickej verejnosti, je rozdelená do štyroch kapitol, pričom v prvých troch sa dôkladnejšie venuje kľúčovým témam pozitívnej psychológie (nádeji, radosti a odpusteniu) a v poslednej naznačuje ďalšie možné oblasti empirického sledovania.

Hoci ľudové príslovie vraví, že nádej umiera posledná, autor sa nádeji venuje už v prvej kapitole, s príznačným názvom *Nádeje*. Po stručnom vymedzení pojmu v rovine lingvistickej, filozofickej a teologickej, definuje nádej v psychologickom slova zmysle. V tomto zmysle predstavuje najkomplexnejšie poňatie tejto špecifickej kognitívnej a motivačnej schopnosti podľa Snydera (2000, 2002), ktorý rozlišuje niekoľko modelov nádeje a definuje jednotlivé jej zložky. Následne sa autor zamýšľa nad pôvodom a stimuláciou nádeje v procese primárnej socializácie. Empirickú uchopiteľnosť nádeje ako merateľnej veličiny autor demonštruje diagnostickými nástrojmi (Vance, 1996; Lopez, 2000), ako aj škálami merania nádeje (Snyder, 1991; 2000). Na základe takýchto meraní potom rozlišuje ľudí silnej a slabšej nádeje a opisuje jednotlivé etapy nádeje od nadšenia až po apatiu, pričom neopomína ani možnosti posilnenia nádeje. Nádej taktiež spája s niekoľkými psychickými poruchami a stavmi - úzkosťou, strachom, panikou, či depresiou, a v duchu pozitívnej psychológie ponúka možnosti ich prekonania, resp. prevencie. V závere kapitoly približuje ďalšie, alternatívne prístupy ku chápaniu nádeje (v spojení so Selingmanovým, Scheierovým a Carverovým chápaním optimizmu, Bandurovým chápaním vnímanej osobnej zdatnosti, konceptom self- esteem, teóriou riešenia problémov, ako aj teóriou osobnostného typu A).

Druhú kapitolu autor nazval *Radost* a zameriava sa v nej na vymedzenie radosti a priblíženie možností jej chápania. Najskôr sa bližšie venuje chápaniu radosti ako vnímanej pozitívnej emócie, pričom sa opiera o vysvetlenia viacerých autorov (Diener, Frederickson, Pavot, Sandvik, Švancara, Watson). V tomto zmysle v stručnosti vymedzuje pozitívne emócie, ich pôvod, opisuje Fredericksonovej teóriu pozitívnych emócií (2002) a ich vplyv na myslenie a konanie, resp. odstránenie negatívnych javov (spolu s Levensonom, 1998). Ďalej opisuje chápanie radosti ako nálady (Watson, 2002) a spája ju s konceptom kvality života a subjektívnej pohody (angl. *well-being*). Iným vysvetlením radosti v psychológii môže byť podľa autora jej spojenie so zmyslupnosťou života, kde v stručnosti opisuje pôvod tohto konceptu v živote jednotlivca, a tiež jednotlivé potreby zmyslu (Baumeister, 1991). V neposlednom rade možno radosť podľa autora vnímať ako vedľajší produkt smerovania k cieľu, čomu venuje priestor v závere kapitoly a približuje Lockovo (2002) prepojenie tohto konceptu s potrebami a hodnotami jednotlivca.

V úvode tretej kapitoly s názvom *Odpuštění* ponúka autor pre lepšie pochopenie tejto oblasti skúmania pozitívnej psychológie nielen jej teoretické vymedzenie, ale aj názorný schematický príbeh a grafický model, na ktorom demonštruje proces odpustenia a zmierenia. Následne opisuje to, čo odpusteniu predchádza, a teda krízové situácie, na

základe ktorých dochádza ku konfliktom a v rámci psychologického chápania vymedzuje, čo možno a nemožno za odpustenie považovať. Bližšie sa v kapitole venuje aj jednotlivým fázam procesu odpustenia, resp. možnostiam zmeny postoja k ukrivdeniu, či už v spojení s konceptom empatie a teóriou chaosu (McCullough, 1997), alebo konverzie (Paloutzian, 1996). Nakoľko dôležitým predpokladom pre odpustenie je samotná osobnosť odpúšťajúceho, autor ďalej sleduje hlavné osobnostné charakteristiky, ako aj možnosti diagnostiky a merania ochoty (neochoty), resp. schopnosti odpustiť. V tomto zmysle spája odpustenie aj s konceptom “ja” a jeho špecifikami. Na základe vyššie uvedených poznatkov o odpustení ponúka autor v závere kapitoly integratívny pohľad na odpustenie.

Po bližšom oboznámení čitateľa s vyššie uvedenými okruhmi tém (nádej, radosť, odpustenie), predstavuje posledná, štvrtá kapitola s názvom ***Dvanásť pohľadů do tematiky pozitívni psychologie*** v stručnosti ďalších dvanásť okruhov z oblasti skúmania pozitívnej psychológie - empatia a altruizmus, láska, priateľstvo, múdrosť, morálna motivácia, nezdolnosť (reziliencia), sebaocenenie (self- esteem), emócie pomáhajúce zvládať ťažkosti, vrcholové zážitky (flow), vďačnosť, spiritualita a duševná pohoda (well-being). Autor tak demonštruje rozsiahlosť a komplexnosť problematiky v tejto oblasti psychológie a ponecháva priestor pre ďalšie štúdium, s relevantnými bibliografickými odkazmi, uvedenými v závere knihy.

Autor týmto dielom nadväzuje na svoj pútavý spôsob spracovania tém zo širokého spektra poznania, známy z jeho predošlých titulov, a čitateľovi tak poskytuje aktuálne odborné pozadie problematiky, ktorá sa často spomína aj v rámci dennodenných interakcií v okruhoch laickej verejnosti. Preto považujem túto knihu za veľmi prínosnú nielen pre odborníkov z praxe jednotlivých odvetí pomáhajúcich profesií, ale aj pre ľudí so záujmom o hlbšie a dôkladnejšie uchopenie na prvý pohľad tak ľahko pochopiteľných tém, akými sa nádej, radosť, či odpustenie môžu javiť. Kniha rozhodne v čitateľovi zanechá pozitívny dojem - a to nielen z dôvodu problematiky, ktorej sa venuje, ale aj spôsobu jej spracovania samotným autorom.

Radoslav Blaho

STANOVY A ČLENSTVO V SPS

- Slovenská psychologická spoločnosť pri SAV je dobrovoľné vedecké a profesné združenie psychológov, ktoré pracuje ako občianske združenie. Usiluje sa o podporu a rozširovanie psychológie ako vedy i praktickej disciplíny, o rozvoj a využívanie psychologických poznatkov v spoločnosti.
- Orgánmi SPS, ktoré riadia a zabezpečujú všetky jej činnosti, sú: Valné zhromaždenie, výbor, predseda, predsedníctvo, výbory oblastných skupín a sekcií, revízor.
- SPS má tri kategórie členov: *riadnym* členom SPS sa môže stať iba absolvent vysokoškolského štúdia psychológie, *mimoriadnym* členom sa môže stať odborník z príbuznej či spolupracujúcej vednej disciplíny a študent psychológie počínajúc 3. semestrom štúdia. *Čestné členstvo* sa priznáva významným domácim alebo zahraničným odborníkom, ktorí sa osobitným spôsobom zaslúžili o rozvoj psychológie.
- Podmienkou prijatia za člena je podanie písomnej prihlášky, ktorej súčasťou je odporúčanie dvoch riadnych členov SPS. Každý člen SPS je povinný dodržiavať profesijnú etiku a dbať na hodnotu ľudského bytia.

Adresa:

SLOVENSKÁ PSYCHOLOGICKÁ
SPOLOČNOSŤ pri SAV
Ústav experimentálnej psychológie SAV
Dúbravská cesta 9
813 64 Bratislava
Slovenská republika
Tel: 02/5477 5625
Fax: 02/5477 5584
e-mail: sps@savba.sk
[http://](http://www.SlovenskaPsychologickaSpolocnost.sk)
www.SlovenskaPsychologickaSpolocnost.sk

PSYCHOFÓRUM

2/2010

Psychofórum je bulletinom Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied. Informuje čitateľov o aktuálnych námetoch a udalostiach z profesného života psychologickéj obce. Je zasielané bezplatne dvakrát ročne tým členom SPS, ktorí zaplatili členský príspevok.

Redakcia a administrácia :

Psychofórum vydáva Hlavný výbor SPS pri SAV. Číslo 1/2010 bolo financované z členských príspevkov SPS.

Redakčná rada: Mária Bratská, Matej Czako, Ivan Sarmány-Schuller

Distribúcia: SPS

Tlač: PELIKÁN, s.r.o., StaráGala, Holice

Adresa:

PSYCHOFÓRUM, Slovenská psychologická spoločnosť pri SAV, ÚEP SAV, Dúbravská cesta 9, 813 64 Bratislava, SR
E-mail: sps@savba.sk, alebo czako@fphil.uniba.sk

Príspevky posielajte na diskete (formát word, rtf), písomne vytlačeným textom, alebo elektronickou poštou.

Uzavierka budúceho čísla:

30. marec 2011

Príspevky v bulletine nemusia vyjadrovať názory členov redakčnej rady.

Za odbornú a jazykovú stránku zodpovedajú autori príspevkov.

HLAVNÝ VÝBOR SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

<p><i>predseda</i> Doc. PhDr. Ivan SARMÁNY-SCHULLER, PhD. Križna 36, 811 07 Bratislava, tel.: 02/207 284 73 Ústav experimentálnej psychológie SAV, Dúbravská cesta 9, 813 64 Bratislava tel.: 02/5477 5625 mobil: 0908 465 268 e-mail: expssarm@savba.sk</p>	<p><i>podpredseda</i> Doc. PhDr. Mária BRATSKÁ, CSc. Studenohorská 73, 841 03 Bratislava, tel.: 02/647 805 39 Katedra psychológie FIF UK, Gondova 2, 818 01 Bratislava, tel. 02/59 339 437 mobil: 0903 207 710 e-mail: madabra@stonline.sk</p>	<p><i>hospodár a výkonný redaktor Psychofóra</i> Doc. PhDr. Matej CZAKO, PhD. Karloveská 23, 841 04 Bratislava, tel.: 02/207 333 48 mobil: 0903 233 348 e-mail: matej.czako@fphil.uniba.sk</p>
<p>PhDr. Michal ČEREŠNÍK, PhD. Katedra pedagogickej psychológie UKF Nitra e-mail: mceresnik@ukf.sk</p>	<p>PhDr. Eva FARKAŠOVÁ, CSc. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Trnavská cesta 112, 821 02 Bratislava mobil: 0903 649 743 e-mail: eva.farkasova@vudpap.sk</p>	<p><i>revízor</i> PhDr. Štefan GRAJČÁR Žehrianska 7, 851 07 Bratislava, tel.: 02/638 345 40 Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Špitálska 8, 812 67 Bratislava 1 mobil: 0905 542 748 e-mail: stefan.grajcar@upsvar.sk</p>
<p>Doc. PhDr. Stanislav HVOZDÍK, CSc. Katedra psychológie, Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach Petzvalova 4 040 11 Košice hvozd@centrum.sk</p>	<p>PhDr. Jolana LAZNIBATOVÁ, CSc. Skalická 12, 831 02 Bratislava tel.: 02/4425 3892 Škola pre mimoriadne nadané deti Teplická 7, 831 02 Bratislava tel.: 02/4464 1214 e-mail: laznibatova@centrum.sk smnd@smnd.sk</p>	<p>PhDr. Radomír MASARYK, PhD. Katedra psychológie a patopsychológie Pedagogická fakulta UK Račianska 59, 813 34 Bratislava e-mail: dzimejl@gmail.com</p>
<p>Mgr. Robert OBERTA Halalovka 42 911 01 Trenčín mobil: 0911 623 782 e-mail: oberta@zoznam.sk</p>	<p>Doc. PhDr. Vladimír SALBOT, CSc. Katedra psychológie, Pedagogická fakulta UMB, Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica tel.: 048/436 4716, e-mail: vsalbot@pdf.umb.sk</p>	<p>Mgr. Ľubomíra STANKOVÁ Katedra psychológie Filozofická fakulta UK Gondova 2, 818 01 Bratislava e-mail: lubomira.stankova@yahoo.com</p>
<p><i>sekretariát</i> Slovenská psychologická spoločnosť pri SAV Ústav experimentálnej psychológie SAV, Dúbravská cesta 9, 813 64 Bratislava tel.: 02/5477 5625 fax : 02/5477 5584, e-mail: sps@savba.sk</p>		